

ВСПОБИТ

6176

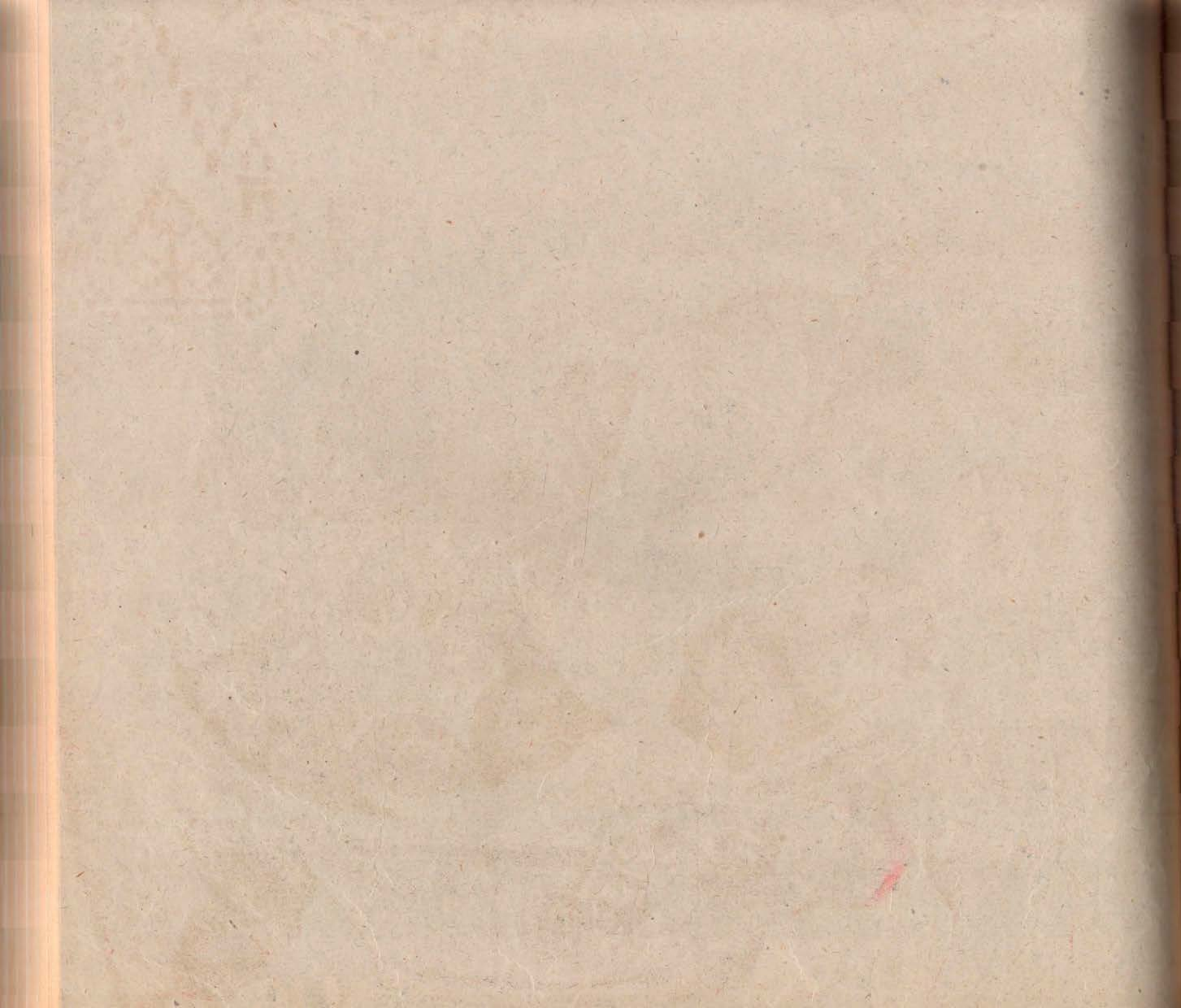

1939

Байб

N16

05 (47714x) „1926“

ВСЕСВІТ

ШУМСЬКОГО О.
КАСЯНЕНКА Е.

Фундатор В. БЛАКИТНИЙ

№ 16 (39) 1 вересня 1926 р.
Рік видання II-й.

УНІВЕРСАЛЬНИЙ ІЛЮСТРОВАННИЙ ДВОХТИЖНЕВИК

Харків, вул. Лібкнехта, № 11.
Тел. № 34-76.

Фото-етюд Овзера

РИБАЛКА

Політика

Оповідання Гр. Косинки

ТРИ годи не пив з багачами за одним столом, три годи з родом не гуляв, як на ножах був, а сьогодні, виходить, поїду колядувати?.. Не годиться наче так, та поїду на злість, побачу, яку то політику мені шуряки мудрі с тестем заспівають!...

Швачка стояв коло столу, як той дружок на весіллі: шапка заломлена набакир, на вусах краплини води, а широка долоня руки лягла на стіл так сильно, що захиталося світло каганця в хаті.

Жінка щебетала, раділа:

— Хіба ти проп'єш своє старостування?—обережно засміялась вона, розстеляючи на столі свою дівочку тернову хустку.

— Не вік же гризтися з людьми да комнезамів своїх з а си щ а ти?...—виводила вона далі, кінець тій хустці розглажуючи, а на Швачку пильно вдивлялася, думала: „хоч-би не розсердився!...

Та Мусій Швачка сміявся:

— О, знов за батькову землю жаль підсокирується! Пало вже на віки, Мар'яно, шість десятин; взяли ту землю мої комнезамщики як зубами! А за те ніхто не гавкне, що Мусій Швачка неправильну політику робить... Ну, скажи мені, хто докаже неправильну політику?!

Слово „політика“ вразило Мар'яну: це так дражнили в селі її чоловіка, що ліпив іноді оте слово туди де й не було... Вона махнула рукою:

— Служив їм, служишь, а дяка? Ворогів нажив пів села, оце така заслуга; не бійся, як здихала я з дітьми, коли тікав з комуною, батько, спасибі їм, за рядно аж три п'ята дали...

— Ого,—засміявся Мусій,—да такої ласки, западець вона, в цигана можна доскочити,—не то в рідного батька Правда, дочко?—запитав він жартома на полу свою Степаниду дочку найстаршу.

— Правда,—одказала та батькові, на матір глянувши.

— Правда!—підхопила Мар'яна.—що ти зарічана думала?

— В батька вдалася!—рубнув Швачка, а Степанида в це засоромилася—замовкла.

Хотіла ще Мар'яна сказати чоловікові про те, що всі багаті в селі лають не тих, кому він землю понарізував, а ті, які мовляв, його, Мусія Політику, що збувся десь на Перемиських дротах двох пальців, а коли не пошанується—голова одбіжить, та не сказала: так хотілося поїхати їй до роду!

— Ти вже хоч там, у батька, перед зятями, про свою політику не згадуй,—а то ще наб'ють з доброго дива,—засторіла вона чоловіка, а сама, схвильована, ждала, що він скаже на

Жахливе видовисько війни за мирного часу

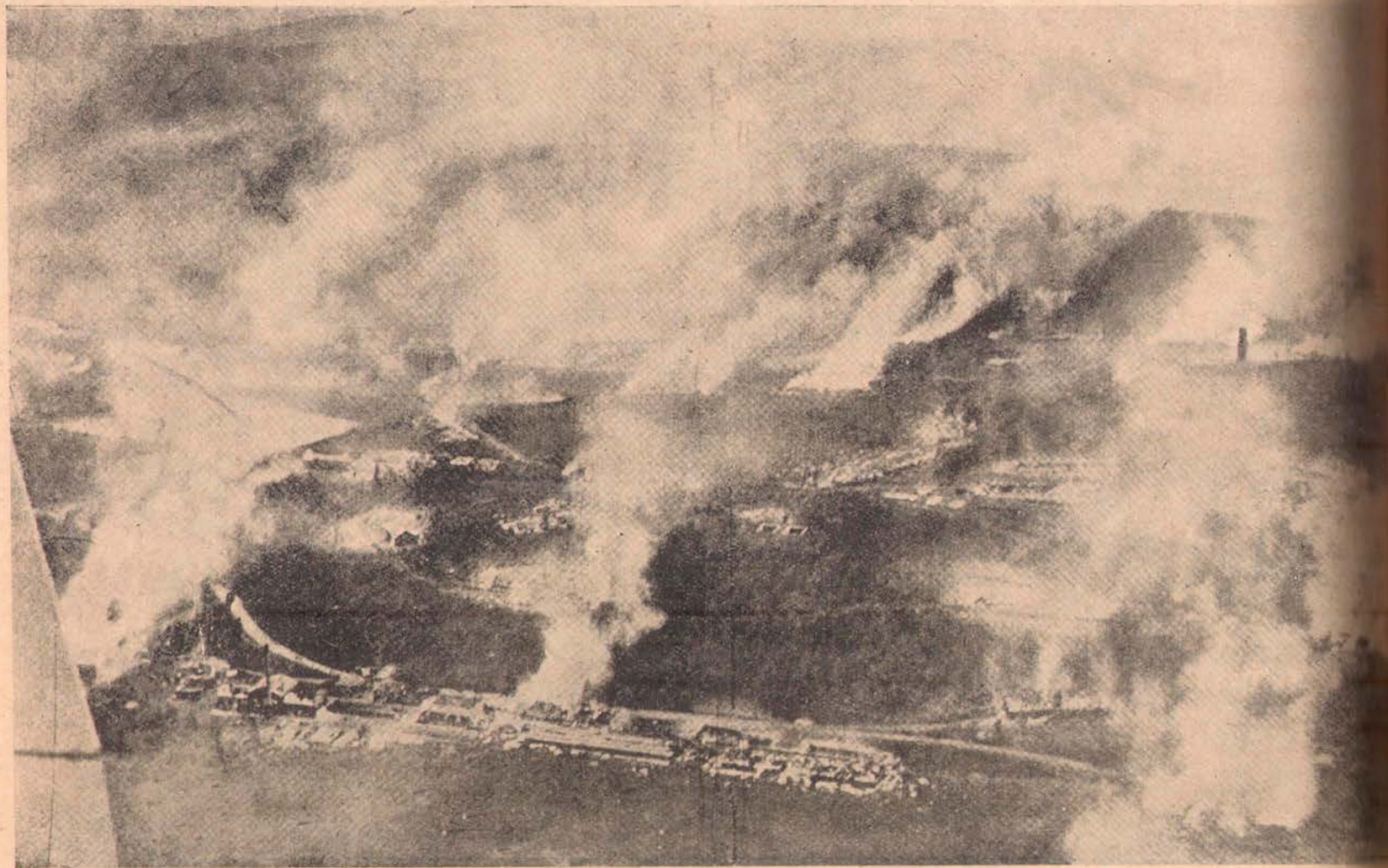
хустку.

— Не вік же гризтися з людьми да комнезамів своїх з а с и щ а т и?...—виводила вона далі, кінець тій хустці розглажуючи, а на Швачку пильно вдивлялася, думала: „хоч-би не розсердився!...

ських дротах двох пальців, а коли не пошанується — ти одбіжить, та не сказала: так хотілося поїхати їй до роу

— Ти вже хоч там, у батька, перед зятями, про свою тику не згадуй,—а то ще наб'ють з доброго дива,—засторона вона чоловіка, а сама, схвильована, ждала, що він скаже

Жахливе видовисько війни за мирного часу

В найважливіший американський склад морських бойових запасів, який був у Лейк-Денмарку в 10-ти кілометрах від Доуеру (Нью-Джерсей), вдарив скавка; це викликало багато вибухів і склад до щенту зруйнований. В цій катастрофі загинуло кілька сот жертв, вбито, за офіційними даними, 21. З 11 до 13-го липня весь склад був ніби кратер, з якого, в міру того, як магазини захоплювало полум'я, вилітали каміння, гранати, куски сталі, і розпечені уламки. Село Маунт-Хоп зруйновано цілком. Маленьке місто Рокевей, що дуже потерпіло, повинно було евакуюватися. В районі на 50 кілометрів немає жодного цілого будинку. З самого початку пожежі військова варта оточила місце катастрофи і нікого не пускала. Та й підступитися було не можна. Лише аероплани могли наблизитися до величезного вогнища і літати над ним, зазначаючи найбільш небезпечні місця і фотографуючи. На нашому доповіді—вибух і пожежа найбільшого морського арсеналу Сполучених Штатів в Лейк-Денмарку (Нью-Джерсей), де загинуло майже $\frac{1}{10}$ частина бойових запасів Америки.

Тоді Мусій простяг на світло каганця свою ліву руку, де висіли дві маленькі кукси з пальців, і сказав не на-жарт слово:

Хай не забувають, що Політика одбіг під Перекопом пальці з лівої руки, за те права ціла, а за стрільбу сам Микола медаль видав!...

Він полапав праву кишеню, де справді лежав блискучий значок — здобич Перекопської перемоги, і, кинувши жінці — „запрягаю“ — вийшов на двір.

— Ой, гарячий ти, Мусію, та клепки не хватає! — сказала сама собі Мар'яна, зітхнувши важко.

Вона мовчки зодягала чорний корсет, спідницю кубову та сорочку з дрібним вирізуванням, ту, що колись була дівчиною в тій сорочці Мар'яна...

Задумалася над сорочкою з вирізуванням — дівочтво згадала: „гей, кіньми не догнати, золотом не скупити літа тії“.

Її очі впали на Степанидку — осміхнулася своїй думці:

Ого, ще п'ять год прокує зозуля, а ти, мамо, за скриню забави...!

Не їдьте ви на ту коляду, — незадоволено промовила Степанидка.

Не можна так, дочко, треба ж діда провідать... Він же хліба колись давав, — ще раз нагадала Мар'яна.

Дочка замовкла. Вона пам'ятає той хліб, коли принесла три пуди (по дорозі в топчаку змолола), та зразу ж повила житніх перепічок, викотила їх на столі, ще й маківку позначила; а сама плакала — плакала, примовляла: хай кожен на рядно минжували, а то рідні в заставу беруть гроші — не вірять"... Мати тоді зарікалася, подумала дівчина, ніколи до багатців на поріг не ступати...

Вам нічого, а з батька будуть насміхатися...

Ет, видумуєш та старуєш! — одказала їй Мар'яна.

Хто з нас буде сміятися? На кутні, дочко, він зачепиться!...

Мусій стояв на порозі в козушку, критому зеленим англійським сукном (це ще з тієї врангелівської шинелі, що спід Перекопу достав), — казав:

Наша політика тепер — не сміятися з бідних, бо самим зостанешся, правда Мар'яно? Діла йдуть, контора гай-го!

Швачка хотів пригорнути з невідомої йому самому радощів Мар'яну, але стримався й тихо погладив шовкове волосся Степанидки.

Що нам багаті, Степанидко?

з чоловіком того щастя, коли рід її багатий не буде вже братися на Мусія як харпака останнього — „політикою“ не вкорятиме, а сестри — не зітхатимуть на базарі — „ой, бідна сестро“, — і раді-раді, що вони не такі як Мар'яна, а багатирки! Ні, хай ще пройде рік — другий, думає Мар'яна, — а ми (за Мусія мислить) зіпнемося на ноги... І вона мимоволі гордує та пишається своїм чоловіком.

Вона солідно мріє, і мислі її, спотикаючи сь, біжать в минуле...

Справді, били її поляки за Мусія, багаті виселяти із села хотіли — всі так в'їлися, а зайшла комуна — прийдіте поклонімося Мар'яні! Наче великдень їй настав, і світ поширшав... боялися чоловіка, що землі комнезамам роздавав і лащилися та піддобрювалися до Мар'яни — не пособилося...

Німецький спортсмен-пловець робить скік у воду

позначила; а сама плакала — плакала, примовляла: хай чужі на рядно минжували, а то рідні в заставу беруть йому — не вірять... Мати тоді зарікалися, подумала дівчина, ніколи до багачів на поріг не ступати...

— Вам нічого, а з батька будуть насміхатися...

— Ет, видумуєш та старуєш! — одказала їй Мар'яна.

— Хто з нас буде сміятися? На кутні, дочко, він заїється!...

Мусій стояв на порозі в козушку, критому зеленим англійським сукном (це ще з тієї врангелівської шинелі, що спід порекопу достав), — казав:

— Наша політика тепер — не сміятися з бідних, бо саманим зостанешся, правда Мар'яно? Діла йдуть, контора гай-го!

Швачка хотів пригорнути з невідомої йому самому радості Мар'яну, але стримався й тихо погладив шовкове волосся Степанидки.

— Що нам багачі, Степанидко?

— А Мар'яна запишавшись, своє слово додала:

— Старців контора ваша буде платити.

— Старці — старцями, а ти по дурному сердишся! Краще — зодягайся ширше, — вимовив з якоюсь нетерплячою Мусій, і Мар'яна мовчки зашаргалася.

У товсту хустку запиналася, нагнувши пироги, коло дітей припала, а коли все, здавалося, порозійало, тоді стала посеред хати:

— Спіть же діти... Ну, господи благослови!

— Та вже, каже, поблагослови! — пожартував Швачка й накинув стару шинелю на плечі — велика його постати одбилася світлом у кімнаті.

— Спіть же, діти, — промовив він перш ніж слова, лапнув правою рукою за кишеньку і — вийшов з хати.

Вийшли Швачки за ворота на вулицю. Під полозками київського мороз, пару з рота вириває, а в повітрі переде заметами сніговими, і сніг падає під його копитами, мов золотий пісок.

Мар'яна сидить на санях, наче молода на посаді — щаслива; їй здається, що от-от доскочить вона

пемосія на логі... І вона мимоволі гордує та пишається своїм чоловіком.

Вона солодко мріє, і мислі її, спотикаючи сь, біжать в минуле...

Справді, били її поляки за Мусія, багачі виселяти із села хотіли — всі так в'їлися, а зайшла комуна — прийдіте поклонімося Мар'яні! Наче великдень їй настав, і світ поширшав... боялися чоловіка, що землі комнезамам роздавав і лащилися та піддобрювалися до Мар'яни — не пособилося...

Німецький спортсмен-пловець робить скік у воду

Перський посол в Москві Алі-Чалі-Хан-Ансарі, що його тепер призначено міністром чужоземних справ в Персії перед від'їздом віддає честь почесній варті,

— Така політика, дядьку Андріяне, — казав Мусій, коли виводив був бика з Андріянового двору: розкуркулювали в пень.

— Сам ти політика, чуми чорної гірша, — була відповідь Андріянова, і Мусія продражили на селі Політикою... Андріяниха хватала на дорозі за роги бика, кричала:

— Убийте мене, розсукині сини, а скотини не ведіть з двору!...

— Політика, — сміялися комнезамщики з Мусієм, і бик, звисавши долу товсту шию, пішов, мов арештант той, попереду. Четвертий рік тому, а не забула Мар'яна...

— Такі якісь думки чудні верзуться, — подумала.

— Чого це ти зашилилася, мовчиш? — запитав Мусій жінку, стьобнувши різко багатом коня.

Опленчаки-сани заточилися під якусь лісу, кінв підкинув їх — висмикнув під горбик; далі дорога прослалася рівна, засіяна синіми смугами од місяця, мов хто полотна прослав білити. Сніг під саннями рипить, а спід копитів коня, здається Мар'яні, вилітають ухналі — дивні такі — срібні, сині, золоті... Добре йде під гору кінв Мусія Швачки!

— Це я згадала, — каже Мар'яна, нахилиючись до чоловіка, — Андріяна: — вони ж тепер з батьком свати; він, мабуть, теж приїде колядувати?... Вона запитала про Андріяна з якимось невідомим їй острахом.

— Да, це — свати, аби чорт їх ухватив! — жартома одказав Мусій, і їхали якусь часину мовчки.

— Це вже Степанідка

Він підняв на руки холодного, ще живого, переляканого кота, що дряпнув його за руку, і приніс до саней; Мар'яна схвильована з такої зустрічі, пошепки казала:

— Кинь його к чорту отуди в сніг — це хтось нароще кинув! На зло...

— От дурна! — засміявся Швачка: — чогож йому, товаришу, пропадать?...

Він положив кота собі на коліна, прикрив його, і ховав до кишені револьвера, сказав жінці:

— Подарую Андріяну бика... Уяви: не забув про й досі розкуркулювання! Н-но! — гукнув Швачка, смикнув віжками коня.

До хутора лишалось ще дві верстви. Різдвяна ніч, вана зорями, стояла в степі пишна й красна.

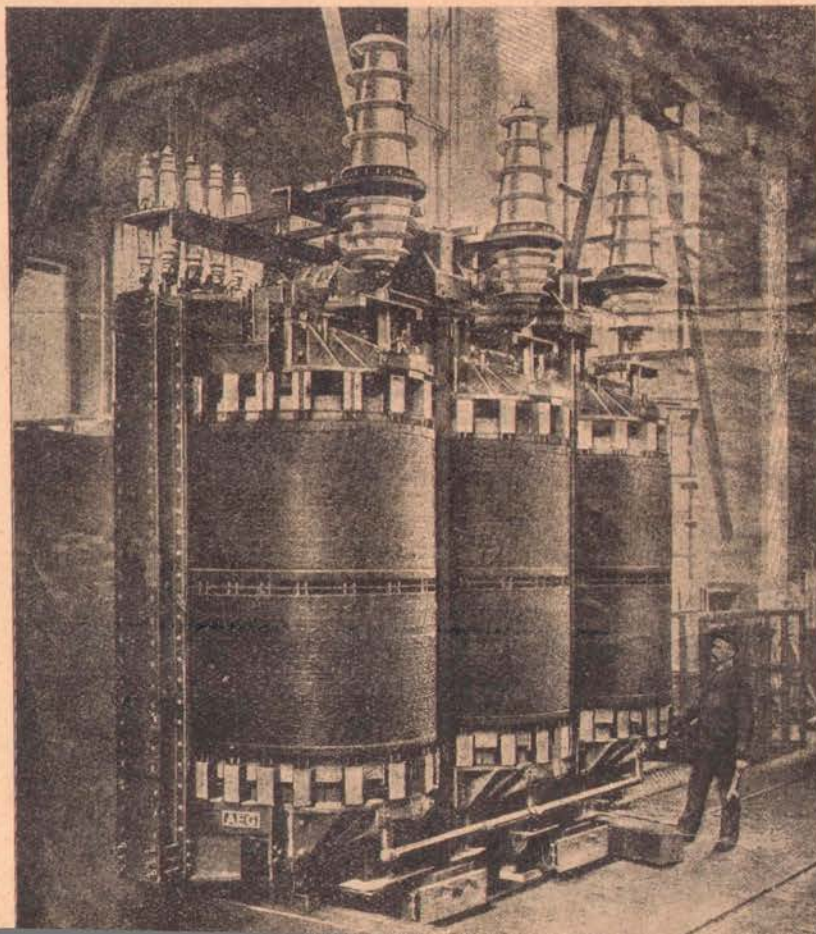
Кінв, коли повернув Швачка на шлях до хутора, де світилися у вікнах веселі огні, — бадьоро піширессю, сани зарипіли по колінах по чиемусь свіжому сліду, і тільки вітер шумів на зустріч... Швачка піддив з Мар'яною до теса...

Уже вималювалися на небу синіми силуетами на метлах снігу дві скирти соломки, засніжені тополі стояли мов якась казкова сторіна, а сад при дорозі зацвів, мов бузок, інеем...

— Колядують, — сказав Швачка, спиняючи бітву ходу коня.

Його голос — різкий морозі, наче підкинув саннях Мар'яну; вона на дорозу тільки й думала про зустріч з багатим родом, вилася за чоловіка — такий якийсь у неї „од серця“ слова не зважить, і — зане...

Найбільший у світі трансформатор

...там од місяця, мов хто по-
лотна прослав білити. Сніг
під саннями рипить, а спід
копитів коня, здається Мар'я-
ні, вилітають ухналі—дивні
такі—срібні, сині, золоті...
Добре йде під гору кінь
Мусія Швачки!

— Це я згадала, — каже
Мар'яна, нахилившись до чо-
ловіка, — Андрияна: — вони ж
тепер з батьком свати; він,
мабуть, теж приїде коляду-
вати?... Вона запитала про
Андрияна з якимось невідомим
їй острахом.

— Да, це — свати, аби
чорт їх ухватив! — жартома
одказав Мусій, і їхали якусь
часину мовчки.

— Це вже Степанідка
заснула, — мовив нарешті аж
за селом Швачка. Додав:

— Ех, їду оце на страме-
ніє: ну, скажи, яка там мені
гульня буде, коли кругом
сичатимуть, мов гади: „ко-
муна“ родається, старці очі
вгору підводять... І, Швачка
не витримав — вилаявся гид-
кою лайкою. Далі вдарив з
люті коня, той рвонув копи-
тами замета й помчав сани
з усієї сили. Мар'яна мов-
чала.

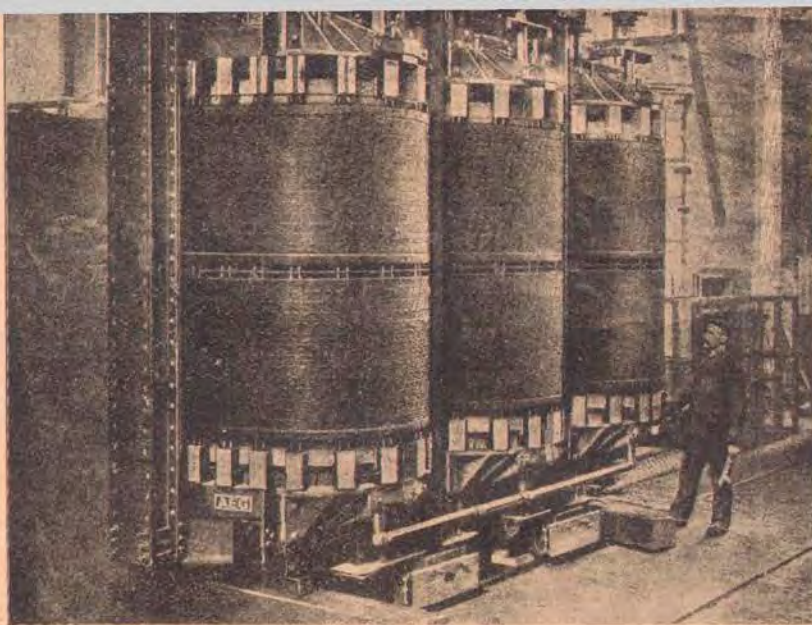
Уже вїздили на панські землі, де
стояли ще не скінчені
нові хати, занесені великими
валами снігу; одна з них, щасли-
віша, накинута на себе якусь
бранку з гречаної соломи, у
вікні — синє світло чи каганця,
чи лампадки — блимає, гасне;
а друга хата, через дорогу,
виставила голі причілки, і зіяла
чорними ямами не вставлених вікон.

Кінь, добігаючи до цієї хати,
раптом спіткнувся і злякано
захріп; Швачка смикнув його
назад — зупинив.

Мар'яна цокала з переляку
зубами, Мусій обережно, тихо
якось, витяг з кишені револьвера,
але скрізь — мертва тиша.

Світло в хаті раптом спалахнуло —
раз, другий, і за третім —
погасло; кінь же стояв на місці та
грів копитом сніг... Швачка
пробіг трохи наперед, і нахилившись
над якоюсь чорною плямою,
раптом голосно загукав:

— Кіт замерзає! От бідний,
не попав до хати, а тепер
колядує!...

Щоб обернути токи високого напруження в токи низького напруження, існують трансформатори. На електричній станції динамомашинною механічну силу парової машини або водяної турбини обертається в електричний ток. Цей ток перетворюється трансформатором у ток високого напруження і дуже малої сили, і в такому стані його передається проводами куди треба. На прийомній станції, другим трансформатором, одержаний ток можна обернути в ток низького напруження й великої сили. Є дзвінкові трансформатори, з кулак завбільшки, якими звичайне напруження установок для освітлення у 220 або 110 вольтів перетворюється у 4 вольти — для домашніх дзвінків. І навпаки, в величезних розмірів трансформатор для перетворення токів великої міці. До останніх належить велетеський трансформатор, поданий на оському малюнку. Його спорудила Загальна Компанія Електрики у Берліну; він перетворює ток, що дає парова турбина, в ток напруження у 110.000 вольтів.

Мар'яна, і на її очах забреніли сльози; а одна сльозина, на
мороз її викотив з ока, тихо впала на коліна чоловікові.

— Викинь того чорта! — і вона вхопила рукою за шерсть
кота, що той давно задубів уже од морозу на Мусієвих ком-
нах, і він його мовчки струснув з ніг на синій сніг.

... — А благословіть колядувать?.. гукнула Мар'яна
високої чоловічої постаті, що вийшла з хати.

Хтось хрипло поблагословив, одчинив ворота, і коли сани
Мусія Швачки зупинилися під скиртами соломи, — мовив:

— От мороз, Мусіє Степановичу, аж пече! Колядинки
не повезло сей-год... Правда, советська власть коляди
признає!..

Мусій мовчки розпрягав коня, накривав його старою ш-
нелею; а Мар'яну на порозі зустрічала мати:

— Загордувала, дочко, наче десь за морями живеш...
тут весь рід з'їхався: колядують.

сліду, і тільки вітер шу-
на зустріч... Швачка на-
див з Мар'яною до то-
...

Уже вималювалися
но-синіми силуетами на
метах снігу дві скирти
мов, засніжені тополі сто-
а сад при дорозі зацвів,
бузок, інеем...

— Колядують, — св-
Швачка, спиняючи бич-
ходу коня.

Його голос — різкий
морозі, наче підкинув
саях Мар'яну; вона
дорогу тільки й думала
зустріч з багатим родом,
ялася за чоловіка — такий
якийсь у неї „од серця“
слова не зважить, і — зап-
ний!...

— Мусіє, я тебе мо-
вимовила вона, коли під-
дили до двору батькового
не сварися з ними за св-
політику, хай на людин
тут!...

— Чого ти боїшся?
образливо одказав їй Ш-
ка. Чи я — маленький, чи
знаю де сказати, а де з-
чати?!

— До чого ж ти на-
злишся? — лагідно промов-
...

Мар'яна заплакала і, спам'ятавшись, витерла сльози—обличчя в молодиці з морозу мінилося червоними яблуками на щоках, тонкі губи були міцно ступлені,—і лянтар намиста висів на повногрудих персах. Вона піджидала в снігах Мусія: якби без чоловіка самій заходити в хату.

Ой гула—гула крутая гора...
Святий вечір, добрий вечір...

У хаті колядували; ще тверезі були, і голоси жіночі гули сумовито—ніхто не співав на всю гортань. Отак на одній стіні загула пісня-колядка про круту гору, засіяну шовковою косявою,—і коли переступили хатній поріг Швачки,—завмерла.

Оце добре,—сказав із-за столу Андріян, що сидів був поруч з Мар'яниним батьком:—це добре... Мусій Степанович нечисть вас по-советському колядувать!..

І він, хитро усміхнувшись, моргнув до жінок, що колядку співували; та гості повернули голови до дверей—жінки поглянули очі на Мар'яну, а чоловіки суворо віталися з Мусієм.

Дав господь празник—усім празник,—приказувала Мар'яні мати, ніби виправдувала її перед родом; а Мусія втомленим дорогим величала, аби сварки якоїсь не було, і змітала картою карсета місце на лаві—запрошувала дочку та зятя до столу сідати.

На столах стояла у великих, мальованих тарілках, страва; ковбик в мисках лежали ще не початі, а самогон, запечатаний цитринами, аж сизо-жовтий—такий мутний, займав на столах найпочесніші місце.

Гостей було повна хата; чотирі зяті з жінками—сестрами Мар'яниними, сиділи вже за столами; Андріян Кушнір—сват Мусієв—сидів поруч свого сина; і займав місце на покуті—найпочесне місце, бо правду сказати, Кушнір з усіх гостей найбагатший багатир тут був; куми та рідня близька й далека, сиділи за Мусієвим столом, і здивовані були, що такий

молодий уже
...ніст, як
...шачка, а
...зав до те
...коляду-

Дай же,
...і пше-
...щоб ро-
...і діти
...на ми-
...одили!—

— Виходь заміж за комуніста—не викинуть!—гукнув здалека Кушнір.

— Хай вийде, чи з лахміттям з хати не викурю,—гордо мовив кремезний, припухлий на обличчі, батько студентки.

Швачка, допивши для сміловості, третю чарку—не втерпів:

— Просте дуже діло, небого: така більшовицька політика—вчилися колись багаті, хай ще бідні розуму доскочать!

— Пхи, яка ж тут політика?..

Кушнір:—правильно, Галино Дмитровна! Адійотизм, а не політика!

І всі на слова Кушніреві засміялися; Швачка хотів був підвестися зза столу, хотів покинути таке гостювання,—але його заспокоювала Мар'яна, переконувала, що не слід на сміх та поговор з гостей виїздити...

Ой чарочко, чарочко, виновал...

Затягла якимсь тонким сопраном молода жінка; а дальші слова пісні проказав Кушнір,—тільки не співали цю пісню, бо—святий вечір—не годиться такі пісні співати.

Всі, на диво, припрошували студентку, аби заспівала українською. Дівчина сміялася, а стара Кушніриха, вирівнявшись за столом, з гордістю промовила:

— Заспівай мені тієї України, хай хоч сина згадаю, що комуна за Петлюру вбила...

Студентка почервоніла, очі долу спустила, косо глянувши за стіл, де мовчки, насуплений сидів Швачка, і—не співала.

— Роде мій, дорогий! Свахо!—гукала Мар'янина мати до Кушнірихи:—били комуна й вона біла—не згадуймо; а не треба святого вечора бучу якусь знімать!..

— Я, свахо, не знімаю бучі,—я прошу онуку вашу, хай мені України заспіває... і—Кушніриха заплакала.

Її заспокоювали гості, син суворо нагримав, і все, здавалося, знову було по-старому; жінки заколядували, вихваляючи

гостинність
господаря з
господинею,
Христа—дитя
малее—слави-
ли, і хата гу-
ла radoщами
за тее дитя.

Мар'яна
сиділа, мов
на голках; се-
стри сухо з

...цітринами, аж сизо-жовтий—такий мутний, займав
голах найпочесніші місця.

Гостей було повна хата; чотири зяті з жінками—сестрами
...ніними, сиділи вже за столами; Андріян Кушнір—сват
...—сидів поруч свого сина; і займав місце на покуті—
...не місце, бо правду сказати, Кушнір з усіх гостей най-
...ний багатир тут був; куми та рідня близька й далека,
... місце за Мусієвим столом, і здивовані були, що такий

...каний уже
...ніст, як
...чка, а
...ав до те-
...коляду-

Дай же,
...і пше-
...щоб ро-
...і діти
...но на ми-
...одили!—
...овида
...до Мар'-
...чарку.
...она ви-
...а мати
...ла другу
...у Швач-
...вала:

Хоч за
...сину, по-
...ребро
...перело-
...та кров
...за тобою,
...роду, ви-
...всі ми

Вона обве-
...чима го-
...всімов-

Кушнір осміхнувся у вуса чорного, а коли Швачка ви-
...з тещою по чарці, та ще стара хлюпнула недопитий са-
...під стелю,—заукав:

Е, так не годиться! Теща зятя коськає, а ми в порож-
...рки заглядаємо!...

Тоді всі якось веселіше загомоніли, чарки задзвонили, а
...чка, дочка найстаршої сестри Мар'яниної, пишно до
...у Швачки підійшла: привіталася.

Мене з ВУЗУ за куркулівство викинули—ідіотизм
...Дев'ять років на гімназію витратила, і прошу—дочка
...рули!

Студентка попереміла, з'їла якусь студентку, все співавши

— Роде мій, дорогий! Свахо!—гукала Мар'янина мати до
Кушнірихи:—били комуну й вона біла—не згадуймо; а не
треба святого вечора бучу якусь здіймати!...

— Я, свахо, не здіймаю бучі,—я прошу онуку вашу, хай
мені України заспіває... і—Кушніриха заплакала.

Її заспокоювали гості, син суворо нагримав, і все, здава-
лося, знову було по-старому; жінки заколядували, вихваляючи

гостинність
господаря з
господинею,
Христа—дитя
малее—слави-
ли, і хата гу-
ла радощами
за тее дитя.

Мар'яна
сиділа, мов
на голках; се-
стри сухо з
нею привіта-
лися, а най-
менша, що за
Кушніровим
сином була,
пальцем на її
хустку пока-
зала, наче хо-
тіла сказати:
„десь з чужої
комори—ви-
плакана ху-
стка“, і так
гірко та бо-
ляче було
Мар'яні, що
ковтнути сли-
ну трудно—
боялася рос-
плакатися.

Жнива в державному заповіднику Асканія-Нова

...— Да не бійся ти, дурна, співай!—це батько мовив до
студентки.

Та одкинула свої стрижені, кучеряві коси з маленького
лоба, і пристукнувши об долівку тонкої, панської роботи,
черевиками,—гукала до гостей:

— А давайте заспіваємо „застеляйте столи“, знаєте?
Студенти так люблять на вечірках цю колядку народню, так
захоплюються...

— Вони Інтернаціонал теж як бугаї ревуть!—вимовив зо-
зла Кушнір, і казав сватові, Мар'яниному батькові:

— Чув цих студентів у поїзді, як на святки їхали—полів-
ка, свату, а не люди!

— А правда, Мусіє Степановичу, що комуна вже торгівлю дозволяє?

— Дозволяє,—незадоволено відповів той.

— Уже закон,—продовжував голосно Кушнір,—є такий, що не маєш права собственности трогать—о!

Всіх зацікавила новина, що її сказав Кушнір, і ніхто з гостей навіть не думав співати; студентка вже розкрила була рота, де біліли гарні, мов розлузані горіхи зуби, і так застигла, а спам'ятавшись лизнула губи й сіла коло Швачки.

— Мені дядя посвідку неможливу дасть, правда?—поспитала вона Мусія.

— А дядя в тюрму піде по твоєму?—відповів не в тон Швачка. Студентка пхекнула.

— От, Мусіє Степановичу, четвертий,—казав через стіл до Швачки Кушнір,—год пройшов, як ви комуні бика, спасибі вам, взяли в мене, а я—не забув! Умру—не забуду: грабіж...

— Я вам kota хотів сьогодні подарувати за того бика, та здох дорогою!

— Ти ще молодий так мені одказувать...

— А якже треба одказувати? Підлизуватися, правда?

Сварка от-от мала закипіти; Швачка сидів блідий, його ліва рука, з кусами на пальцях, тремтіла, а

довго шукав по-темному, і коли знайшов її підбиту ногою під ясла,—пожурив коня:

— От дурило ти! Голодний тепер?...

Кінь заіржав, стукнувши копитами об поміст.

— На, на,—приказував Швачка, надіваючи шаньку коня на голову:—попоїси трохи, та рушимо додому, хай не сича...

Дитячі притулки на селі підчас жнив

Жнива—напекучіший час на селі. Кожна хвилинка рога, кожної хвилини треба поспішати, щоб своє зерно зібрати нове діамантове зерно, збирати, щоб виставити на цілий рік. Підчас жнив на селі нікого не бачається, крім зовсім хворих дідів та малих дітей.

— Я вам kota хотів сьогодні подарувати за того бика, та здох дорогою!

— Ти ще молодий так мені одказувать...

— А якже треба одказувати? Підлизуватися, правда?

Сварка от-от мала закипіти; Швачка сидів блідий, його ліва рука, з куксами на пальцях, тремтіла, а

Жнива—наіпекучіший час на селі. Кожна хвилинка рога, кожної хвилини треба поспішати, щоб сповна зібрати нове діамантове зерно, збирати, щоб використати на цілий рік. Підчас жнив на селі нікого не знаєш, крім зовсім хворих дідів та малих дітей. В більшості дітей залишають без догляду—і свідомо нещасливих випадків трапляється через це. А в багатих селах організують спеціальні притулки, ясла для малих дітей, де цілий день дітей доглядають спеціальні виховательки. Ранком ідуть баби на роботу, залишають вихователькам дітей, а надвечір знову бірають їх до дому здорових і веселих. На нижньому знімку: угорі—селянки залишають дітей в притулку, у низу—виховательки купають дітей в річці.

гади! Політика, брат, наша їм не навідується! Зраділи як: торгівлю дозволили, Кушнір уже й лапи простяг—землі хочуть... На груди б тобі землі насипать, а не раз!

Кінь хрумкав овес, десь хропла в тилу лому сажку свиня—Швачка постояв та тільки слухав:—смачно спить!

Пішов назад до хати; голова йому нахилувалася—був на підпитку, а рідко на горілку.

Коло сінешних дверей згадав чому Швачка за студентку—засміявся, і вдарив за сьогодні вилаявся гидкою лайкою.

— Сволоч. „Дайте, дядя, неможницьку посвідку“! Наче я торгую неможницькими посвідками!...

... Хата співала. Колядки змішувалися з піснями про слашний рід багатий, про бочки винової, про воли круторогі, спіянив самогон пісню, і вона зухвало дзвеніла в шибки...

— Радуйся Швачко,—думав Мусій,—радій: святий вечір! Хтось на селі тільки борщ салом затовк сьогодні, а не кон

очі бродили стуманілі по кутках хати; Мар'яни вже не було коло його—їй чимось докоряла менша сестра, Кушнірівна.

Швачка встав, похитуючись, зза столу, і тихо вийшов на двір.

Була глупа ніч. Зорі надулися—такі повні-повні, а місяць червоним півколом—на вітер—обведений, і все дворище, аж ген-ген далеко на полях заюжилося снігом...

— Дме на завірюху,—подумав мляво Швачка й підійшов до стайні. У його коня впала додолу шанька з вівсом,—він

...навергані горою! А Кушнір, як та медянка—гадюка, зовсім крутить...

Він розстібнув гудзика на синій сорочці, спід якої висунула вишита червоно-жовтою заполоччю маніжка білої, твердо, з рішучістю на обличчі, зайшов до хати.

Не хоче підгинати хвоста собака,—та доводиться підгинати,—впали через поріг, на зустріч Швачці, чиїсь слова всі гості засміялися.

А Кушнір підвівся за столом,—казав:

— Ти як той Ірод-цар людей убивав десь; жінку з дитьми тестю на корможку залишив, а сам повівся комуна спасать!...

— Ну, далі—говори все!—глухо сказав Швачка.

— Все?! А хто, як не ти, коли приїхав спід Врангеля, землю почав на селі ділити? Не ти в тестя шість десятин заграбив та роздав чортам на бабайки?!

— Я.

— Ага, подякуйте йому, поклоніться... Очі в Кушніра налилися кров'ю. Ніж в його руці стукав в такт промови об миску, і всі гості сиділи мовчазні й похмурі.

— Свате, кому це потрібно?—спромоглася вимовить коло Швачки теща, та її голос дерзко обірвав Кушнірів син:

— Не ваше діло, мамо, підкрутіть собі та сядьте...

Всі раптом за столами заврушилися, хтось гукнув: „що ви робите“?! Швачка шарпонував правою рукою до кишені, а Кушнірів син, що стояв був під великим, вищим каганцем, погасив світло.

По хаті пролунав дикий, божевільний крик з вуст Мар'яни.

— Батьки рідні, не сиротіть мене, не вбивайте...

Та слова її заглушила розбита об одвірок пляшка, постріл десь в сінях, і хрипке, мов недорізаного бика, булькотання...

— Він паршивець стріляє!—лунав у темряві голос старого Кушніра, і всі жінки посхлиа-

Харків. Харків.—Майдан Тевелева (б. Миколаївський)

Не та політика тепер...
Голий був,—голий zostався...
Не займай ти, сину, Кушні-

Сучасний Харків.—Майдан Тевелева (б. Миколаївський)

Харків 70-х років минулого сторіччя. Тодішній Миколаївський майдан (тепер майдан Тевелева)

По хаті пролунав дикий, божевільний крик з вуст Мар'яни.

— Батьки рідні, не сиротіть мене, не вбивайте...

Та слова її заглушила розбита об одвірок пляшка, постріл десь в сінях, і хрипке, мов недорізаного бика, булькотання...

— Він паршивець стріляє!— лунав у темряві голос старого Кушніра, і всі жінки посихля-

Не та політика тепер...

Голий був,—голий zostався...

Не займай ти, сину, Кушнір, підбігла й казала Швачці теща:— мість за водою спливе, а не сварки, не треба...

Я нікого не займаю, мамо,—одкаголосно, аби всі чули Швачка.

Я—бідний, та він дітей моїх нехай-же...

Швачка люто метнув очима на Кушніра.

Я не годую,—гукнув Кушнір,—моде, брат, годують!

А хто ж буряки Мар'яні по весні їв?...—мовив, задоволено одкинувшись на лаві, батько студентки.

Святий вечір, добрий вечір...

Кушнір махнув рукою і—пісня стихла з його роти хто замкнув. Мар'яна вийшла на серед хати, сльози капали на її щоку, казала:

Я, Дмитре, за ті буряки очі свої портила, як твоїї (вона показала рукою на студентку) сорочку українську шила, а ти мене перед родом соромиш... За що дяка така?!

Гроші, тітко, брали,—треба одробляти...—вимовила їй німої тиші студентка.

Брешеш, батькова дочко, за буряки сорочку тобі шила, а за гроші—мати твоя не схотіла грошей у мене брати... Як кажу?!

Яка тут правда?... Всі здвигували плечима—тихо сміялися. Швачка стояв коло одвірка хатніх дверей, поруч з Кушніром,—і блідий був, аж синій—одна тільки рука, ліва, вистала, бо контужений був Швачка.

лися за столами—одна студентка кричала: „на землю падайте, на землю“... та пострілів більше не було.

... Швачка лежав у сінях, навznak, ніж кабанницький, з великою червоною колодочкою, стремів йому межі-плечима—він ще харчав, і довго стуляв пальці правої руки.

Перелякана, метушлива тиша. Хтось засвітив сірника. Мар'яна лежала непритомна; хустка їй тернова закрила очі, а тіло билось об долівку—ридала, і сорочка з мережею в поділках закотилася аж до страмного тіла.

Кушнір злякано глянув на Мар'яну, бігав очима шептав:— Нічого. П'яна, суместна драка—все. Так нужно говорить.— Ай,—пролунало в сінях останнє слово з вуст Швачки.

ВСЕСВІТНЯ ІЛЮСТРАЦІЯ

Угорі—новий міст в Трансильванії—найбільший у світі. В день відкриття на ньому було понад 150.000 чол.

В овалі—аероплан, що випускає над болотом димову завісу, в якій гинуть москити на сотні верст навкруги

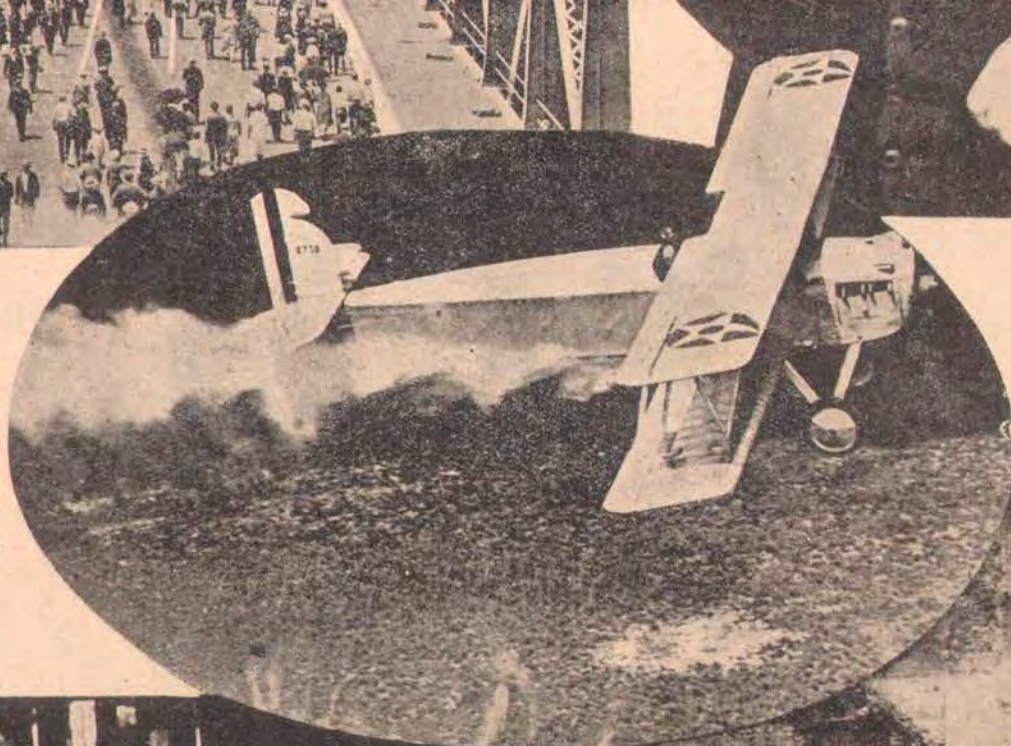
Пуанкаре посміхається

Ми, пам'ятаємо посмішку Пуанкаре на могилі жертв імперіалістичної війни. Тоді комуністи викрикнули посмішку на могилі обдурених бітників і селян Франції. Зараз у знімковій Пуанкаре посміхається посмішкою Юди. після того, як було запропоновано зформувати новий кабінет у Франції

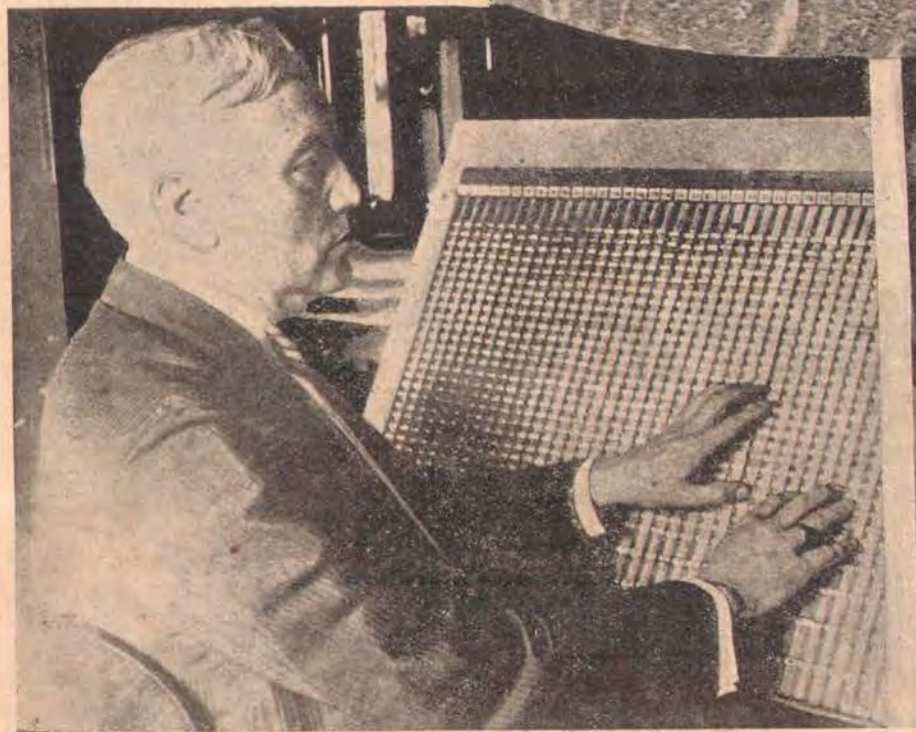
Угорі—новий міст в Трансильванії—найбільший у світі. В день відкриття на ньому було понад 150.000 чол.

В овалі—аероплан, що випускає над болотом димову завісу, в'д якої гинуть москити на сотні верст навкруги

Пуанкаре посміхається

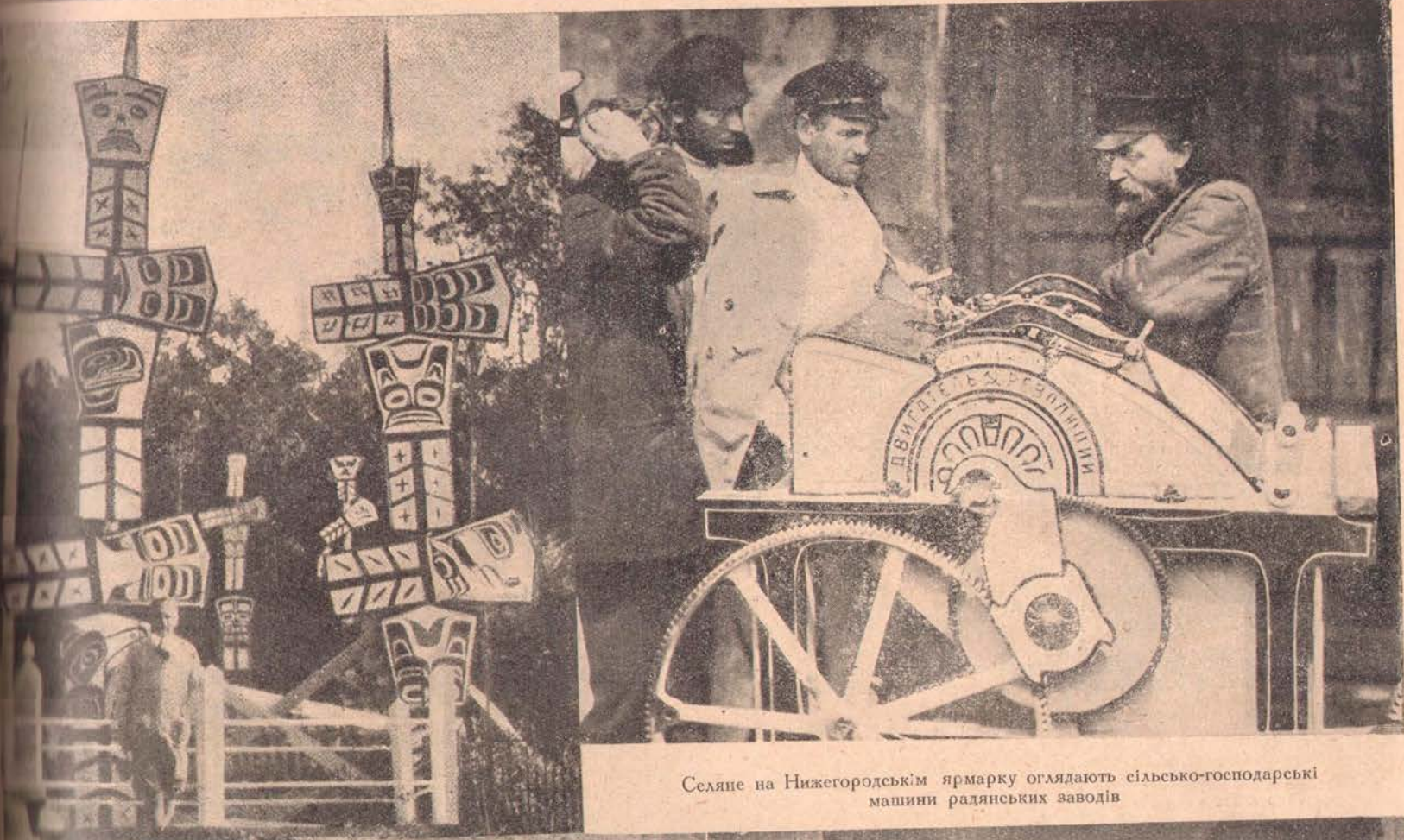
Ми, пам'ятаємо посмішку Пуанкаре на могилах жертв імперіалістичної війни. Тоді комуністи викрили посмішку на могилах обдурих бітників і селян Франції, зрозуміли зміжки Пуанкаре посміхається до смішкою Юди. після того, як було запропоновано зформування нового кабінет в Франції

Новий винахід. Друкарська машинка з 40 алфавітами й 1600 клавішами. Друкує 250 слів у хвилину

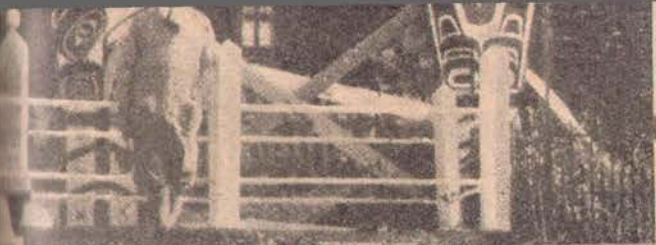

Пневматичний молот. За допомогою його в Америці руйнуються старі будівлі

Селяне на Нижегородськiм ярмарку оглядають сiльсько-господарськi машини радянських заводiв

Селяне на Нижегородськiм ярмарку оглядають сiльсько-господарськi машини радянських заводiв

Угорі, лiворуч - iндiанськi тотеми (знаки, емблеми окремих племен) на виставi Альберта Райа мiж Ванкувером i Сакгваєм (Аляска).

Нижче—до замаху на Кемаля-Пашу.

Не так давно, як пригадують наші читачі, було зроблено замах на найвідомішого вождя національного відродження Туреччини, ініціатора зближення нової Туреччини з СРСР—Кемаля-Пашу. Ініціатори замаху—купка націоналістів, антикемалистів, намагалися вбити Кемалю, очевидно не без надії на підтримку з боку ворожих Ангорі чужоземних, імперіалістичних кол. Щоб замах було ліквідовано, всіх ініціаторів заарештовано й призначено до смертної кари. На нашому малюнку одного з головних учасників замаху під міцною охороною ведуть до в'язниці.

Революційна Туреччина жорстоко розправляється з тими, що посягають на існування молодого країни.

Жан-Буто — французький хiрург, що винайшов спарат, за допомогою якого можна робити операції при найнесприятливiших обставинах—на вулиці i навіть на аерозлані.

ЗОЛОТО

і хінці

Нарис Леоніда ЕС

ХІНЕЦЬ...

В якій російській або українізованій голові це слово викличе, по асоціації, слово „золото“?

Хінець—це „ходи“, продавець скрипучих млинків і паперових цяцюк; в нашій, обивательській дійсності він був ще „варваром“, якого найняли більшовики, щоб бити, грабувати й різати мирних, ні в чім не винних обивателів, — ним лякали дітей.

Хінець—це Хіна, 400 мільонів, „жовта небезпека“, англійські, японські і всякі інші хижакі-капіталісти; кулі—Мейерхольда і справжні; опіум, морфій, „сад тортурів“ Мірбо, У-Пей-Фу і Чжан-Цзо-Лін—усе, що завгодно, тільки не золото.

Золото—це грудки, пісок, монети, цінності, окраси, в нас його позабигали з церков, соборів, монастирів.

Золото—це Америка, долари, Морган, Рокфеллер, „золота гарячка“—Клондайк, Юкон, Джек Лондон; Кайо, франк що знецінюється—уся „Нова Радянська Енциклопедія“, тільки не хінець.

І все таки життя сполучило ці два слова—хінці й золото, золото й хінці.

По всіх Східнім Сибіру й Далекім Сході пороскидані золоті копальні. Ленські, Алданські, Удиль-Алмуриніські, Амгунс-Кербінські, Колчанські Алянські...

Заховані в тайзі, позаболочувані багнами, трасовинами, одрізані, відірвані від світу бездоріжжям.

Там—життя особливе, копаєння.

Там—нема карбованців, є—золотники.

Там—золото й хінці.

Я був на багатьох копальнях; я бачив різне золото, але я не бачив ні одної купальні, де не було б хінців:

Чим старіша копальня, тим більше хінців.

Хінці—робітники на драгах, дробилках, теслі, ковалі, розвідники „старателі“.

Головне „старателі“.

Хінців „старателів“ більше, ніж росіян та українців.

Наш шукач золота, старатель, жадний, охочий до легкої наживи до легко заробітку.

Йому треба 12 долей на „лоток“(*), менше—він не матиме, кине й піде шукати нового, багатого джерела.

В його нема терпіння, витривалості. Він робить, надіючись на щастя, на випадок. Думає про великі саморідки, про силу золотого піску, де з лотка вийде 2-3 золотники, не знає йому зварити, демакше, а тільки не хінці

Хінці—шумно, сповнюючи важкий тайожний спокій крикливим, гордовитим гомоном. Розбредуться, закопаються...

Коли тайга болотяна, мокра, роблять на ямах бутарами*). Копальні чотирьохкутну яму, добираються до золотоносного шару, а тоді накривають породу в ящики—„яндовки“—пудів по два і на бутару. Черпаком в них беруть води, ллють у бутару, промивають. Мішають породу гребком, перевертають, щупають граблями—вилами. Знесе вода великі галки, розмиє породу і знову в яму. Брудна, каламутна. А на дні бутари лишається пісок, в йому золото. Знімають і на „лоток“. В кожній артілі є промивальний досвідчений, бувалий „старатель“. Почіпки сидить коло калюжи, зашкарує лими руками ворущучи „лоток“. Решта зберуться, дивляться. Нетерпляче надією. А ну—саморідок. Сходить пісок, шлихи, лишається на дні золото-крупинками, жовте. Зберуть, висушать над вогнем і в „капсуль“ (**). І знову за „лоток“.

Взимку розводять огнища, гріють воду з талого снігу.

Це—в тайзі болотяній, мокрій.

А коли тайга суха, суглинувата, роблять в „ортах“, на „одвалах“.

В ортах—взимку. Орта—забій, що оцімрованим коридором іде в землю. Коло входу будується курінь. В ньому „американка“ (***) і нашвидку сварена піч—гріти воду. Тачками підвозять до американки з орти породу, промивають, тоді на „лоток“.

Взимку в ортах промивка не повна. Миють злегка, наполовину. Вода мало, гріти трудно. Породу, не сповна промиту,—на одвали. Лягають одвали горбами, пасмом хвилястим, жовтим...

А влітку адалека—за пів-версти підводять каналом струмки, зловивши валів пускають. Біжить вода, захоплює породу, розмиває, несе. На дні лишається тоньким шаром тяжкий пісок, шлихи, золото. З американки—на шар одмитого породи розбухне, потовщає,—на лоток.

Кілька хвилин і на лотку лишається крупинками брудне золото. Зберуть, висушать над вогнем в залізній куклі, загорнуть у капсуль, а ввечері, після роботи, або вдень, під час перерви, в контору копальні.

Приймають від „старателів“ золото різно—в залежності від постановки роботи.

Є роботи хазайські—коли все золото під строгим контролем іде в контору копальні, а „старателі“, вірніші—робітники одержують поденно.

Таких работ хінці не люблять. Їм треба золота, а не грошей. В контору вони віддають тільки те, що коштує борошно, олія, сірники, свічки, тютюн. Решти

— не

питає.

У:

І все таки життя сполучило два слова—хінці й золото, золото й хінці.

По всім Східнім Сибіру й Далекім Сході пороскидані золоті копальні. Ленські, Алданські, Удиль-Лімурицькі, Амгунь-Кербинські, Колчанські Алянські...

Заховані в тайзі, позаболочувані багнами, трясовинами, одрізані, відірані від світу бездоріжжям.

Там—життя особливе, копаєння.

Там—нема карбованців, є—золотники.

Там—золото й хінці.

Я був на багатьох копальнях; я бачив різне золото, але я не бачив ні одної купальні, де не було б хінців:

Чим старіша копальня, тим більше хінців.

Хінці—робітники на драгах, дробилках, теслі, ковалі, розвідчики „старателі“.

Головне „старателі“.

Хінців „старателів“ більше, ніж росіян та українців.

Наш шукач золота, старатель, жадний, охочий до легкої наживи до легко заробітку.

Йому треба 12 долей на „лоток“^{*)}, менше—він не матиме, кине й піде шукати нового, багатого джерела.

В його нема терпіння, видержки. Він робить, надіючись на щастя, на випадок. Думка про великі саморідки, про силу золотого піску, де з лотка відмиєш 2-3 золотники, не дає йому спокою, зриває, кидає з місця на місце.

Натурою він скорше хизак, ніж „старатель“.

Не такий хінець.

На одній з Колчанських копалень—Покровській, що десь аж коло Охотського моря, я знав артіл хінців-старателів Лі-Ю-Чіна. В артілі 8 душ. Вже три роки миють золото на цьому місці. Усі разом наминають на день пересічно 2-3 золотники, а яких треба заплатити „положення“^{**} влітку 1 золотник, взимку—півзолотника. Заробітку не вистачає на борошно й олію бобову, що люблять хінці. Їх підтримують інші. І все таки миють, не йдуть геть.

„Тиндза ю.“^{***} Моя мал-мал не вези. Швидко не вези. Моя роби—моя тиндза найди. Мал-мал сонця^{****} роби—найди. Чіка^{*****} роби, 10 люде-роби—Чіфу^{*****} ходи, 700 карб. кожен люде вези“.

Це каже мені Лі-Ю-Чін.

Це думає й робить кожен хінець—старатель.

Просто дивуєшся тій упертості, ті старанності, з якою вони працюють. З п'ятої ранку і до восьмої вечора.

Тільки, тільки стане світати, а тайга, соковита й вогка, прокинеться з сну, проснеться й гіллям густим потягнеться, хрусне—оживають копальні.

З хаток, фанз, низеньких, понурих,—виходять „старателі“.

Артілями—купками по 5-10 душ—ідуть до своїх займок, участків, джерел.

Росіяне йдуть мовчки, не ваче не про снувшись; рідко—коли спіткнуться—видають по-московському тайгу.

*) „Лоток“—деревляний пристрій (ніби ваганки) для відмивки золота. На лоток накидається до пуду „породи“—піску, землі то-що, в чім є золото.

***) „Положення“—плата, що платить „старатель“ копальні за право робити, береться від 6 до 12 долей з душі у день.

****) „Тиндза ю“—золото в.

*****) Сонця—днів.

*****) Чіка—прізвище артільного старости.

*****) Чіфу—головне місто хінської провінції, звідки переважно находить хінців на Далекій Схід.

А коли тайга суха, суглинувата, роблять в „ортах“, на „одвалах“. В ортах—взимку. Орта—забий, що оцямрованим коридором іде в землю. Коло входу будується курінь. В ньому „американка“^{***} і нашвидку сминає дена піч—гріє воду. Тачками підвозять до американки з орти породу, мивають, тоді на „лоток“.

Взимку в ортах промивка не повна. Миють злегка, наполовину. Мало, грієти трудно. Породу, не сповна промиту,—на одвали. Лягають одвали горбами, пасмом хвилястим, жовтим...

А влітку здалека—за пів-версти підводять каналом струмки, зводять вали пускають. Біжить вода, захоплює породу, розмиває, несе. На дні шавється тоненьким шаром тяжкий пісок, шлихи, золото. З американки—шар однієї породи розбухне, потовшав,—на лоток.

Кілька хвилин і на лотку лишається крупинками брудне золото. Зберуть висушать над вогнем в залізнім кухлі, загорнуть у капсуль, а ввечері, після роботи, або вдень, під час перерви, в контору копальні.

Приймають від „старателів“ золото різно—в залежності від постанови роботи.

Є роботи хазяйські—коли все золото під строгим контролем іде в контору копальні, а „старателі“, вірніші—робітники одержують поденно.

Таких работ хінці не люблять. Їм треба золота, а не грошей. В контору вони віддають тільки те, що коштує борошно, олія, сірники, свічки, і т.п.

Решти

— не

питає.

Хі-

нець—

стара-

тель

ніколи

не ска-

же, що

в його

„тинд-

за ю“

(золо-

то в),—

„мію“

(нема)

„мал-

мал“.

Тому

біль-

Промивка золота на лоткові

Промивка на американці

шість хінців—на золотничних і на старателівських роботах. На золотничних—старатель кожен золотник дістає певну плату, тут є можливість утаювати, здавати половину й менше, а це для хінці головне.

*) Бутара—чотирикутний ящик з похилим жолобом.

***) Капсуль—паперовий мішечок для золота.

*****) Американка—рід бутари, довгостою поверхнею жолобу.

У старательських роботах все золотом старателів, і в контору попадає тільки „паша“ та плата за харчі й одягу.

В конторі, коли хінець принесе й простягне старателю копальні брудний капсуль, в якому є золото, а то й менше, він довго думає, що йому дати за нього. Більше—борошно, біле, або сорт, для пампушок „манто“, бобову кашу, свічки.

Кожного хінця—старателів, коли вони не працюють, а на місяць—першого й п'ятнадцятого дні—„куо-тіє“ в хінських фанзах варять „мізо“—вареники з м'ясом; в ці дні грають „положення“ (грають в карти—„пан“).

Кожні дні, що тягнуться довгим ланцюгом, вони роблять. Уперто, старанно. За день—за два дні в них одна перерва,—тоді збираються на одвалі, їдять пампушки, черемшу

Розвідка в глухій тайзі. Свердлять землю.

Робота на „мутенках“

в тайзі, покурять, погмонять і йдуть на роботу.

Коли хінці роблять, вони рідко коли роз-

„хіан-сіну“ (землякові). Приходять звідкільсь, їдять. Ідуть геть. Ні слова прохання, подяки це обов'язок.

Часто в копальнім комітеті можна бачити хінців, що записуються в профспілку.

„Моя сюди пиши“...
Внесків не платять.

* * *

Там, де є золото, де копальня, де „старател“ — росіяне, українці й хінці копаються, миють, там є „павуки“.

„Павуки“—теж хінці.

Але вони не копаються по коліна у волі, не грузнуть в болотах і тундрах—на розвідках, не даються сухими пампушками; вони мають коні, робітників, вони щодня, а не в свято тільки їдять вареники з м'ясом.

Це—підрядчики.

Скоро тільки в глухій тайзі застуха сокира, впаде із стогном корява сосна,—непомітно, незрозуміло, швидко виростає маленька брудна фанза.

А там з'являються коні.

Робота на „мутенках“

Артіль хінців „старателів“ відпочиває

прохання, подяки це обов'язок.
Часто в копальні комітеті можна бачити хінців, що записуються в профспілку.
„Моя сюди пиши“...
Внесків не платять.

* * *

Там, де є золото, де копальня, де „старателі“ — росіяне, українці й хінці копаються, миють, там є „павуки“.

„Павуки“ — теж хінці.
Але вони не копаються по коліна у воді, не грузнуть в болотах і тундрах — на розвідках, не даються сузимі пампушками; вони мають коні, робітників, вони щодня, а не в свято тільки їдять вареники з м'ясом.

Це — підрядчики.
Скоро тільки в глухій тайзі застука сокира, впаде із стогном корява сосна, — не помітно, незрозуміло, швидко виростає маленька брудна фанза.

А там з'являються коні, люде; а там підряди, підвоз лісу, харчів, будівання. Швидко плете своє павутиння „павук“. Але він не дуже шкідливий. Робить за дешево, швидко, добре. Такий „павук“ для копальні необхідний.

* * *

Немає ні одної копальні на Далекому Сході, де не було б хінців. Часом збирається їх тисячі. До війни на одній тільки копальні — Стрітенській на Колчані

робило їх тисяч зо дві зо три. І зараз їх далекі більше, як росіян.
Де є золото — там і хінці.

ний часник у тайзі), покурять, погомонять і знову за роботу.

Коли хінці роблять, вони рідко коли розмовляють. З тихою, сумною, чудною для нас мовою мелодію вони ритмують свої рухи. Вони швидко, вірніш — скигають, розрізняючи, кожен звук для себе. Хінець ніколи не нарікає на тяжку роботу, не пробує відкрутитися від неї. Він витривалий, сумлінний.

Тому коли копальня робить розвідку, в тайгу їдуть повну машкари, тундрою підстелену, йдуть хінці. Розчищать точок, свердлами проколюють землю, виймуть патроном породу, проколюють лотком. Це влітку.

Взимку, коли тундра промерзне, свердло не може пробити шурфи. Шурф — яма квадратна в плані.

Хінці — старателі живуть у фанзах окремо від росіян, артилями, як і роблять.

Фанзи низькі, присадкуваті, темні. В них пахне дух від бобової олії такий, що голова закручується, воші. У фанзі піч і по обидва боки її — піл. На полу сплять, в кожній фанзі є свій кухар — „таа-суф“; їдять на всіх. Харчі в хінців не добірні: вранці пампушка — „манто“ і

І. Сенченко.

А Й - ПЕТРІ

Вранці радість давня надійшла,
В ранній ранок на чоло Ай-Петрі,
Вниз, над морем ще п'яма
Земля тремтить в туманах теплих;
Вранці агравний блиск, ще через спокій синій
Вранці червоний шле гірським вершинам
Вранці край лазурний і прозорий
Вранці вирина і в пурпур знову тоне...
Вранці стомлена до тупоти душа
Вранці розуму розбилась о каміння

То знов чудесна сила піднесла
Мене на буйні верховини...
О, радість світлая і спокій кришталевий!
Налийте груди — поки загін химерний
Людської суєти, турбот і непокою
Ще не залив невпинною рікою
Юнацьких мрій про щастя синіх днів
В заобрійним незнаємім краї...
Тут тільки небо і шляхи морські
Дві безконечні, невпинні стихії

Та синій ліс, що в оболочках тоне
І гори золоті і кучеряві гори!
В солодкім сні ще спить земля труждена
Приборкавши на час і злидні і печаль...
Пливи ж но, радосте, у ранній час до мене
По-між надземну й піднебесну грань.
Поки агравний блиск ще через спокій синій
Салют червоний шле гірським вершинам —
Ми поблукаєм тут. А потім вниз, де людям
Леліє вал морський життям побиті груди...

Приїхали на нові землі—єврейська родина біля тимчасового намета

ЄВРЕЙ

Типи євреїв-переселенців

ЗЕМЛЯ поміщиків, що повтікали з Херсонщини, що 7 літ спала під густими бур'янами, прокинулась від торохтіння тракторів, від роботи грабарів, теслярів, вкривальників і т. і. Будується селища нових селян — євреїв-переселенців. Вдень вони роблять коло землі, а вночі будуються.

Таким чином, від початку будівництва, то-б то з 1924 року, виросло 37 нових хуторів і величезні ожереди соломи та скирти немоложеного хліба.

Майже всі переселенці—містечкові жителі Чернігівщини, дрібні карамарі, кустарі; в серед них і робітники.

Приїхали на нові землі—врейська
родина біля тимчасового намета

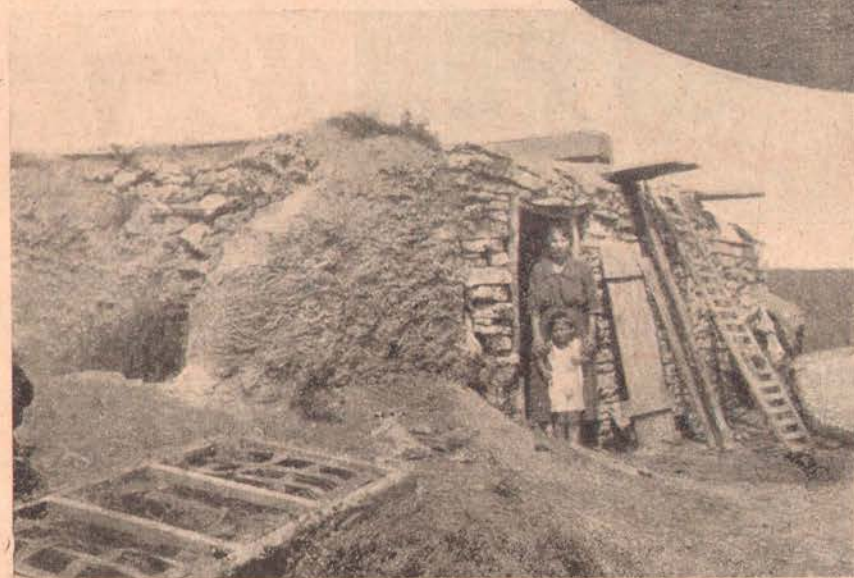
ЗЕМЛЯ поміщиків, що повтікали
з Херсонщини, що 7 літ спала
під густими бур'янами, прокинулась
від торохтіння тракторів, від ро-
боти грабарів, теслярів, вкриваль-
ників і т. і. Будується селища но-
вих селян — ввреїв-переселенців.
Вдень вони роблять коло землі, а
вночі будуються.

Таким чином, від початку буду-
вання, то-б то з 1924 року, ви-
росло 37 нових хуторів і величезні
ожереди соломн та скирти немоло-
ченого хліба.

Майже всі переселенці—містеч-
кові жителі Чернігівщини, дрібні
карамарі, кустарі; в серед них і ро-
бітники.

Типи ввреїв-переселенців

Тимчасове помешкання переселенців—землянка

Для переселенців-ввреїв Наркомзем нарізав 40.000 дес. землі — під садиби й ниви.

Через організацію Джойнту і за поміччю Комаету (комітет поліпшення побуту ввреїв-переселенців) переселенців забезпечується (на виплат до 12 літ) будівельними матеріалами, насінням, реманентом і наділяється землею, по 2½ десятини на їдця.

Записалося на участки до 2½ тисяч сімейств, і їм одведено під оселі 950 участків.

Перебираються до нового будинку.

Житлом зараз переселенці ще не забезпечені: до 40% живе в недобудованих домах, по кілька сімейств у кожнім, а решта розмістилася в бараках—по 35—40 душ в бараці.

Будуються дуже поволі, бо роботу гальмує брак коштів і дуже негані технічні умови: мало коней, фургонів і гарб, в поодиноких селищах немає колодязів і по воду доводиться їздити по кілька раз на день за верстов.

Адміністративно-громадським органом є сільрада, що об'єднує всі селища.

Є медичний і ветеринарний пункти, агрономи, інструктори й кооперативна крамниця.

Сівозмін заведено шестипільний, завдяки чому десятина дала в середньому 100 пудів хліба. Уся посівна площа селищ—12.050 дес. Переселенцям дано 29 тракторів, 34 снопов'язалки, 300 „лобогрійок“ і 18 лотилок.

Ще не розв'язано пожежної справи, поки що поставлено варту коло скиртів та сторгів і заборонено курити на вулиці.

Цінне культурне добро переселенців—це сильний 7-миламповий радіо-приймач, подарунок студентів комуністичного університету національних меншостей переселенські сільраді.

Апарат легко приймає передачу центральної радіо-станції в Москві, німецьку та англійську радіо-передачі.

На хуторі Ерштмайському (Першотравневому), де поставлено радіо, в дні відпочинку збирається багато переселенців і селян з сусідніх районів. Вони приходять із своїми стільцями й ослонами. Особливо добре чути

Люди

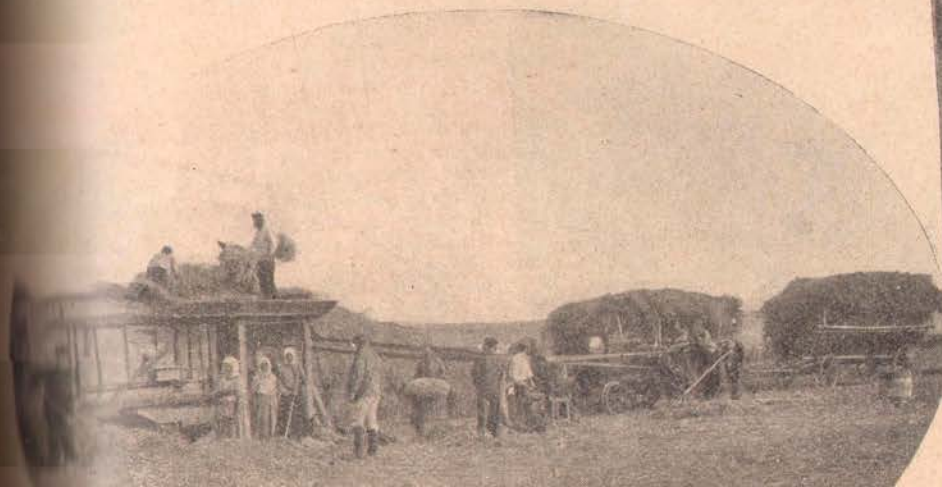
На нових місцях—розташувались в тимчасово збудованих хатах

Типи євреїв-переселенцв

Типи євреїв-переселенців.—В'язальниця

Типи євреїв-переселенців.—В'язальниця

Типи євреїв-переселенців

Замість паровика пристасували трактора до машини

нову радіо-передачу, що дає популярні лекції на різні теми й інформацію про міжнародній і внутрішній стан

* * *

У душних єврейських містечках Червоної України, зі злидених кустарних провулків посухув трудящий люд єврейський і шукав сонцем степи шукати кращу

землю занехаяна, бур'янами заросла степи зустріча недосвідченого переселенця

Кому відомі труднощі життя та єврей-переселенців.

Від перелогів, на яких доводилось переселенцям, густо, пишном лісом бурого, порижілого бур'яну, зарослями високого степового перекотиполя...

Прийшли на голий степ, не вистачало ні реманента, ні лісоматеріалу, в тимчасових бараках, землянках, побудували хати до осені, землю під осінній посів, а тоді вже позвозили сімейства...

Недосвічені, незвиклі до праці біля землі,—де-яким, можливо ніколи доплати в руках не доводилось держати,—приступили до великого діла—відродження степів широкіх, бур'янами порослих.

Глибоко врізавсь трактор в землю, в землю на якій ніколи не ступала нога хлібороба.

Застогнала земля, здригнулась зрошена вперше потом хлібороба, покраяна, доки око гляне, чорними, мов смола, грудками риллі...

Коли ж пригріло весняне сонце, зійшли сніги, зазеленіли безкрайні ниви, радісно засяло натружене чоло нового господаря.

Перекинули нову скибу—на чорний пар з'орали землю—лежи, відлежуйся, дощовою водою, снігами насичуйся...

Засіяли яровину, посухотривку кукурудзу... Дожидали на жнива...

А там сінокос... Задзвеніла коса на широкіх луках, запахло сохлим сіном, звеселішав господар, збагатив скарбницю господарську—буде худобі що їсти...

Сонце жорстоко смалило, випалювало південні степи херсонські.

Росли наливались хліба, не боялося зерно, в глибоко зорану землю кинуте, сонячної спеки.

Були жнива. Торохтіли машини на нивах, на току молотили перший хліб на степах диких зібраний...

Понад 100 пудів десятина дала...

Вміють господарювати нові хазяї!

Г. Р—т.

ФРАНС МАЗРЕЛЬ

Нарис С. Марголіна

Мазреля треба пильно вивчати, хоча б через те, що він рідний нам своїм відчуттям світу. Походженням Мазрель—фламандець, темами своїх робіт він парижанин—він постійно живе в Парижу. За 37 літ свого життя він багато мандрував по містах і селах Європи й Африки і до Парижу; жив подовгу в Генті, Лондоні, Женеві, Тунісі.

Від Фландрії Мазрель дістав у спадок повну скупченість і строгі замкненість. Клерикалізм оточував його дитиною, католицизм вщиплювало в його релігійність. Але, сприйнявши на все життя фанатизм, Мазрель зумів протиставити одній вірі—другу, зберігши тільки завзяту непохитність в своїх переконаннях. Релігію католицизму Мазрель переміг релігією соціального перетворення.

Бергари дуже впливав на склад його мислення. Ромен Ролан і Барбюс—дужче від Роденбаха. Самі образи фламандського церковного малярства, літургій і урочисто-хоральних процесій, що він сприйняв ще з пелюшок, він зумів використати, як форму своєї глибоко соціальної музи. Свята Урсула розкривається в його графіці, як жінка на панелі, а святі отці—як жертви й мучителі існуючого соціального ладу. Під чорним капюшоном нараз показується заласний рот, під чорною рясю—принадливе жіноче плече. Сам Мазрель, із своїм настороженим обличчям, з своїми сумними очима, що, здається, не вміють посміхатися, міг би, десь, стати персонажем одного з Рембрандтових портретів, коли б вони жили в один час.

Прагненням відбивати соціальні суперечності сучасності малюнком і графікою Мазрель близький Гроссові й Стейндейнові, скільністю до гротеску—Домьє. Але в несподіванім ліризмі цього гротеску Мазрель такий самий самотній, як і в фанатичності свого поглибленого реалізму. Він досі все ще стоїть осторонь від усіх існуючих художніх угруповань і течій пластичного мистецтва Парижу. Він такий самий далекий від сурреалістів, як і від супрематистів, і від реалістів, як і від романтиків. Його творів майже не буває ні в осіннім, ні в веснянім салонах, ні в салоні незалежних, ні в Тюльєрі. Навіть більше—їх не розшукати ні на вулиці Де-Боссі—Розенберга чи Бергейма, ні на вулиці Фабург—Сант-Оноре—в Барба-занжа. Франс Мазрель вже три роки виставляє свої твори в скромній галереї свого друга—поета й пропагандиста художників, що мислять по соціалі-

Уленшігеля" Шарля до-Костера, Утманового „Каламуса“, поєми Пювела новели Жув, Аркоса, Дюамеля, Дюжардена Шарль-Луї-Філіпа, Стюарт-Двейга, Вермелена, видані з Мазрелевими, ілюстраціями французькою, німецькою, англійською й інш. мовами.

Але Мазреля не задовольняє роля ілюстратора. Йому хочеться домогтися більшої самостійності, як в темах своїх образів, так і у формі своїх творів. Він випускає в світ багато новел і повістей без тексту—самої тільки графіки: „Спогади моєї країни“, „Людські пристрасти“, „Лейб-кавалерія, життя й смерть ідеї“, „Історія бродячого „Місто“. Кількома рисами Мазрель викладає історію цілого життя, виявляє психологію його побуту. Фантазія підказує йому багату інтригу його книги насичені не тільки образами, але й гострими думками—на канві захоплюючої фабули. Для „Спогадів“ Мазрель годен найти ніякого властиву його ліризмові. „Спогади“ легко перекладаються в його творах в елегію.

Мазрель розповідає про нашу сучасність, даючи перевагу узагальненім явищам перед конкретними дрібницями. Це ні в якому разі не означає, що Мазрель не схильний підмічати деталі. Але в цих деталях, що він помітив і відобразив, скупі, але виразно, підкреслює соціальну сутність явища, уникаючи непотрібного нагромодження деталей.

Його акварель близька його графіці—вона виконана фарбами. Для малювання він вибирає чорний колір і в'ялий, матовий тон. Люде в його картинах відбиваються, як обриси й тіні. Графіка його кольору утворена з відблисків і плям. При цьому в Мазреля нема строгости в малюванні персонажів надто розпливчасті. В них немає твердого тіла. Всі його речі не мають певних контурів, Мазрель ніби то ніколи не вивчав анатомії й не підозріває того, що в людей є кістки. Творчість Мазреля і в малярстві і в графіці здебільше повинні димчастих привидів, замовчених істот, на темній поверхні ріки, глупої ночі, в ронньому окові Мазрелева акварель мусить бути сумбуром темних плям. Уважне спостереження помітить в усіх цих деталях майстра своєрідну художню маніру і вираз яскраво визначеної дуальности.

Франс Мазрель.

Автопортрет

отці—як жертви й мучителі існуючого соціального ладу. Під чорним капюшоном нараз показується заласний рот, під чорною рясюю—принадливе жіноче плече. Сам Мазрель, із своїм настороженим обличчям, з своїми сумними очима, що, здається, не вміють посміхатися, міг би, десь, стати персонажем одного з Рембрандтових портретів, коли б вони жили в один час.

Прагненням відбивати соціальні суперечності сучасності малюнком і графікою Мазрель близький Гроссові й Стейндейнові, схильністю до гротеску—Домьє. Але в несподіванім ліризмі цього гротеску Мазрель такий самий самотній, як і в фанатичності свого поглибленого реалізму. Він досі все ще стоїть осторонь від усіх існуючих художніх угруповань і течій пластичного мистецтва Парижу. Він такий самий далекий від сурреалістів, як і від супрематистів, і від реалістів, як і від романтиків. Його творів майже не буває ні в осіннім, ні в веснянім салоні, ні в салоні незалежних, ні в Тюльєрі. Навіть більше—їх не розшукати ні на вулиці Де-Боссі—Розенберга чи Бергейма, ні на вулиці Фабурґ—Сант-Оноре—в Барба-занжа. Франс Мазрель вже три роки виставляє свої твори в скромній галереї свого друга—поета й пропагандиста художників, що мислять по соціалістичному,—Жозефа Білле, на тихій і відлюдній вулиці Віль-Левек, недалеко церкви Мадлен. Тут можна знайти його акварелі і його графіки.

Мазрель не тільки не має ніяких стосунків з такими майстрами сучасного французького малярства, як Дерен, Дюффі, Фламінк, Утрильо, Сегонзак, але й цілком відірваний від їхніх ухилів і художніх прагнень. Вони розв'язують завдання малярства, Мазрель розробляє стиль сучасної графіки, в суті речі віддає перевагу аналізу соціальних явищ на площині свого дерев'яного матеріалу над формальними питаннями в мистецтві. Його творчість тісно зв'язана з книгою. Його популярність, як графіка, в багато разів більша за його славу, як маляря. Мазрель—ілюстратор найвидатніших творів, найближчих йому духом письменників. Книжки з відбитками його работ виходять мало не всіма європейськими мовами. Щоб potwierдити це, досить згадати Уайльдову „Баладу Редингенської тюрми“, Ромен Роланового „Жан Кристофа“, „Тіля

Франс Мазрель.

Автопортрет

сумбуrom темних плям. Уважне спостереження помітить в усіх цих деталях майстра своєрідну художню маніру і вираз яскраво вираженої дуальності.

Франс Мазрель.

Диктує стенографістці

Мазрель розповідає про нашу суцільно даючи перевагу узагальненим явищам порівнюваними дрібницями. Це ні в якому разі не означає, що Мазрель не схильний підмічати деталі. Але в цих деталях, що він помітив і відобразив скупко, але виразно, підкреслює соціальну ситуацію, уникаючи непотрібного нагромадження.

Його акварель близька його графіці за вибором фарбам. Для малювання він вибирає чорний колір і в'ялий, матовий тон. Люде в його картинах відбиваються, як обриси й тіні. Графіка Мазреля кольору утворена з відблисків і плям. При цьому в Мазреля нема строгости в малюванні персонажі надто розслаблені. В них не відчувається твердого тіла. Всі його речі не мають певних контурів, Мазрель ніби то ніколи не вивчав анатомії й не підозріває того, що в людех є кістки. Творчість Мазреля і в малярстві і в графіці здається повним димчастим привидом, замкнутим істот, на темній поверхні ріки, глупої ночі, в сонному окові Мазрелева акварель мусить бути майстра своєрідну художню маніру і вираз яскраво вираженої дуальності.

Майстерня Мазреля на передостанньому поверсі вузького довгого будинку в глибині вулиці Мазрель-мартра, на одному з кінців вищих пригорків Парижу. Його вікно—майже цілком спостережний пункт на вишк Тріумфальної вулиці на майдані Етуаль—Ейфелева башта.

Париж стедеється в цей час в неспокійній простороні. В повітря витинаються карнавальні динів. Вулиці виборіть хмарамі автомобілів, світяться електричними газом. Спалахують гаснуть реклами. І над вікном маніє істотність місяця або надаремно намагався ремогти штучне світло міста.

Сіре каміння будинків, мостів, тротуарів бруку у відблисках грає тінями. Так утворюється чорно-біла фантастика паризької ночі. Дня й ранку немає. Тільки пісенька вечір, ніч. Світанок і майбутть, залежать від виключателя електричної енергії, а не від припливу Лінії сплітаються в ритмі, подовжуючись навпаки, сплющуючись. Складається краєвид міських бликів на

Мазрель.

Дівчина.

і асфальті і з білих відблисків на чорному тлі. Люде тягнуться одно-
ного, або втікають одно від одного, крізь розрізи шмаргосів, рейок,
і машин. Людські приєстрасти сплутуються в павутиння, як завулки,
вулиці й майдани Парижу. І від вікна й до вікна май-
стерні плетуться ці паву-
тинняні нитки—з буржу-
азних квартир, заводів,
банків, соборів, цирків,
дансінгів, кафе й саміт-
них мансард. Франс Маз-
рель користується з них
для своїх нечисленних
графічних праць. Його
зв'язок з Парижем сього-
днішнього дня органічний

Франс Мазрель.

Тил.

темні комори архіваріусів, за бар'єри банківських
контор, але й на темні сходи, де ходять самі ко-
ти. Здається, що він блукає, никає й бродить по
лабіринтах Парижу.

Тим часом, в дійсності Франс Мазрель не
відривається від свого робочого столу, проводячи
за ним більшість свого часу. При всій щільності його
спостережень, його інтуїція ще багатша від його знання.
Це—поет міста. Квіти ростуть для Мазреля не в садах, а на
залізі й бетони міських будівель. Місто покорило при-
роду і стало первосовною причиною причин буття.
Первісності Мазрель не уявляє собі. Його твори так
само не мають посмішки, як і його очі. Сучасність
не знає радости для цього художника—навіть на
каруселі, навіть серед дітей, навіть в яснім блиску
вогнів на Елісейських Полях або в Булонськймі лісі. Місто скувало сучас-
ників понурим рабетвом капіталістичного ладу. До де-кого з них Маз-
рель ставить ніжно, до інших—непримиренно. Він поділяє людей і в своїх
творах на класи й вимагає порівняння їх. Він взагалі виможний в усьому
що почуває чи показує. Він надто занепокоєний хаосом скупчених люд-
ських тіл, що продають себе й інших—дорого чи дешево, як тра-
питься,—при світлі ліхтарів, і в п'тьмі глупої ночі,—на ринку, що
зветься Парижем. Черги голих жінок із своїм обвислим тілом,
перед чергами чоловіків в пальтах, кашне й „котелках“ усякого віку й стану
здаються йому галюцинацію. Обійми кокоток і дерев'януватих манекенів,
операції нахмурених та насуплених біржовиків, скостенілі обличчя кон-
трольорів на станціях підземної залізниці—в творчості Мазреля пока-
зуються, як виворіт французької легкості й паризької життєра-
дісності.

Підчас війни Мазрель протестував проти...

Мазрель.

Рапа.

Максим Рильський.

Із низки поезій „Нездійснені задуми“.

О—півдні.

Нові міста, ти арки ажурові
Над синіми провалами підносиш!

Спочили води і човна на водах,
Висять рої, мов кетяги пахучі,
І навіть сонце, як достиглий плід,
Здається непорушним.

Тільки ти

Не дався чарам півдня і спокою,
То як сестра, схилилась над тобою
Невтомна подруга, одважна творчість.

16 березня 1926 р.

Дівчина.

Тим часом, в днісності Франс Мазрель не відривається від свого робочого столу, проводячи за ним більшість свого часу. При всій пильності його спостережень, його інтуїція ще багатша від його знання. Це—поет міста. Квіти ростуть для Мазреля не в садах, а на залізі й бетоні міських будівель. Місто покорило природу і стало первоосновою причиною причин буття. Первісною Мазрель не уявляє собі. Його твори так саме не мають посмішки, як і його очі. Сучасність не знає радості для цього художника—навіть на каруселі, навіть серед дітей, навіть в яснім блиску вогнів на Єлісейських Полях або в Булонськїм лісі. Місто скувало сучасників понурим рабством капіталістичного ладу. До де-кого з них Мазрель ставиться ніжно, до інших—непримиренно. Він поділяє людей і в своїх творах на класи й вимагає порівняння їх. Він взагалі виможний в усюмо що почуває чи показує. Він надто занепокоєний хаосом скупчених людських тіл, що продають себе й інших—дорого чи дешево, як трапляється,—при світлі лихтарів, і в пїтьмі глумої ночі,—на ринку, що зветься Парижем. Черги голих жінок із своїм обвислим тілом, перед чергами чоловіків в пальтах, кашне й „котелках“ усякого віку й стану здаються йому галюцинацією. Обійми кокоток і дерев'януватих манекенів, операції нахмурених та насуплених біржовиків, скоєнілі обличчя контрольорів на станціях підземної залізниці—в творчості Мазреля показуються, як виворіт французької легкості й паризької життєрадісності.

Підчас війни Мазрель протестував проти насильств силою свого олівця в антимілітаристській літературі, і що-дня на сторінках „Ле-фе“ в Женеві друкував свої карикатури й нариси воєнних подій. Разом з усіми поступовими умами Західної Європи, корячись внутрішній конечності свого революційного темпераменту, він вимагав спинити війну.

Гретья республіка не могла зовсім поминати Мазреля. Три його речі придбав Люксембургський музей; одна з них виставлена в цїм музеї. Після цього у Франції сподіваються, що ніхто не зважиться скалати, ніби-то тут замовчують або ховають художників-соціалістів.

На Україні не знають Мазреля, його картин немає і в музеях С. Р. С. Р.

І те, що в музеях сучасного західного малярства у Харкові, в містах УСРС, так само як і в найбільших містах Союзу, немає Мазреля, примушує подумати про заповнення такого важного пропуску.

Пролог до повісти.

Студений вітер б'є в холодні вікна,
І олів'яний важко дише став.
Так, знов душа замерзне, знов одвікне
Од радісного колихання трав.
Немов крізь лід, ввижатиметься літо,
Задвлене в блакитну глибину,
І все, що пережито і прожито,
Я инеем холодним одягну.
І на снігах паперу дивна повість
Свою мережку виріже ясну
Про молодости легку випадковість
І старости холодну сивину.
О, мужній вітре, вчителю єдиний!
Доспілий плід обтрушуючи з віт,
Ти вчиш любити все, що перемінне
І що незмінне, як незмінний світ.
Серпень 1926 р.

Попсався

Оповідання Ів. Андрієвника.

1

Костянтин Петрович Будря, або як усі знайомі звали його просто Котік, проснувся рано. Кілька хвилин лежав із напівзаплюдженими очима й прислухався, як десь за стінами, на вулицьному брукові помалу розправляло плечі ранкове міське життя. Потім повернув голову на бік, і втупив погляд на дружину, що солодко спала поруч на ліжкові. Довго й уважно розглядав пухке, в рудо-золотих і стриженних кудельцях, обличчя.

За поглядом погнались думки:

— Що мене заставило захопитись Галею? Обличчя звичайнісіньке, навіть некрасиве. Постає теж... Катя і то краща була.

Такі думки в Котіка з'явилися сьогодні вперше. Ще позавчора він називав свою Галину незрівняною й милувався з її золотих кудельць.

Але вчора в установу де він служив, прийняли на службу нову машиністку.

Будря ще не бачив таких очей, які були в новій машиністки. Не очі—а солодка безодня, що тягла до себе чоловічі погляди й заставляла макітриритись голови. Котік, як завканду по службі, мав нагоду цілих шість годин купатись у тій солодкій безодні й під кінець дня оп'янів зовсім. Прийшов до дому замислений і за обідом, замість того, щоб посадити Галю на коліна, як це було раніш, ні з того, ні з цього вчинив з нею сварку. Тепер, лежачи на ліжку, він пригадав машиністку, зробив порівняння з обличчям Галя й майже з огидою відвернувся.

Зіткнув і в думках, ніби в кіно-театрі на екрані, побігли кадри минулого...

... Рік тому назад він зустрів швачку Настю. Тиха, білява з васильковими очима дівчина. Закохався й одружився, але через три місяці розчарувався. Надто міщанські погляди в Насті були на сімейне життя. Не любила, коли він при ній одверто залицявся до чужих жінок. Розвелися мирно. Настя не запропонувала ніяких грошових вимог. Самотнім залишався не довго й швидко знову записався в загсі з касиршою робкоопу. З цієї прожив лише два місяці. Не вподобалася, бо любила гарне вбрання й багато на нього тратила, та в додаток і легковажна була. З касиршою вже розводились не так мирно. Довелося знайти їй кімнату, та ще й у суд обцяла подати, коли народиться дитина.

— Чи то ж подасть?—наскоком врзалося в Котікову голову нова думка. Але це не одну мить і далі знову попливли кадри:

... Потім більше місяця жив не записуючись із реєстраторшою Катею. Набридала й уговорив її одійти. В нагороду за слух'яність улаштував через знайомих на посаду. І врешті два місяці назад познайомився з фельдшеркою Галею. З нею теж прийшлося записуватись, бо не хотіла так сходитись.

Почував себе щасливим. Йому до смаку були й повні Галіні груди й золоті її куделіні, а вчорашня машиністка перевернула всі почуття до гори

II

Через три дні Котік мав із Галею рішучу розмову. Перед увесь час сварився з жінкою—готував ґрунт для розмови.

Прийшов після служби до дому, підсолодив голос і почав

— Слухай, Галя, от ми увесь час сваримось...

— Не я, а ти останні дні почав казатись.

Перебила спокійна й ніби байдуже. До того ж Галя губилась

— Який його гедзь укусив!

Думала, що якісь неприємності в чоловіка виникли на поводі, ляче переносила його сварки.

Котік з'орав зморшками чоло.

— Ну, нехай і я де в чому винен... Але так далі продовжувати не може.

— Покинь казатись то й знову настане спокій.

Підвищив голос і підмішав до нього прикрости.

— Не те, а... — зробив довгу паузу і раптом вимовив.—

— Одним словом ми не підходимо одно до одного й нам треба відстися. Все одно життя не буде!

Останнє речення аж вигукнув.

Вирячилися і застигли в здивованні великі сірі очі. Пухкі щічки Галінька затремтіли. Ще момент—напустила брови й не згуки, а скалки полетіли з її уст.

— А, он ти до чого!.. Певно накинув оком на іншу? Не в тебе четверта жінка. Тим то й сваритись останні дні почав... Галя згодна на розулку! Тільки знай, що я вагітна й мусиш забезпечити з матеріального боку. Це одне, а друге—з цієї квартири я не піду, набридала, можеш йти під три вітри.

В Котіка на душі затанцювала радість. Він не чекав, що Галя

швидко погодилась. Тільки гадка про нову умову життя затуманула ту її Мимоволі обійняв додому шестиметровою умельбонною нату й навіть ш...

— Шкода...

З комфортом і кодо до центру. Ми зна чи найду...

Але що думка ступила собові ністка й він погнався з Галею. Що в кавтєся до матршого забезпечення тут Котік міриува...

— Вона феліка. Поступити в саду, то обидво без мене.

Радісний на на вулицю. Галя аж тепер не ширі. Впала на ліжку заридала. Її ст...

у тій солодкій безодні й під кінець дня оп'янів зовсім. Прийшов до дому замислений і за обідом, замість того, щоб посадить Гаю на коліна, як це було раніш, ні з того, ні з цього вчинив з нею сварку. Тепер, лежачи на ліжку, він пригадав машиністку, зробив порівняння з обличчям Галі й майже з огидою відвернувся.

Зіткнув і в думках, ніби в кіно-театрі на екрані, побігли кадри минулого...

... Рік тому назад він зустрів швачку Настю. Тиха, білява з васильковими очима дівчина. Закохався й одружився, але через три місяці розчарувався. Надто міщанські погляди в Насті були на сімейне життя. Не любила, коли він при ній одверто залицявся до чужих жінок. Розвелися мирно. Настя не запропонувала ніяких грошових вимог. Самотнім залишався не довго й швидко знову записався в загсі з касиршою робкоопу. З цією прожив лише два місяці. Не вподобалась, бо любила гарне вбрання й багато на нього тратила, та в додаток і легковажна була. З касиршою вже розводились не так мирно. Довелося знайти їй кімнату, та ще й у суд обіцяла подати, коли народиться дитина.

— Чи то ж подасть?—наскоком врізалось в Котікову голову нова думка. Але це не одну мить і далі знову попливли кадри:

... Потім більше місяця жив не записуючись із реєстраторшою Катєю. Набридли й уговорив її одійти. В нагороду за слух'яність улаштував через знайомих на посаду. І врешті два місяці назад познайомився з фельдшеркою Галею. З нею теж прийшлося записуватись, бо не хотіла так сходитись.

Почував себе щасливим. Йому до смаку були й повні Галіни груди й аодоті її куделіці, а вчорашня машиністка перевернула всі почуття до гори ногами.

Котік заплющив очі і в думці зфотографував п'ять жіночих портретів Проаналізував і зробив їм оцінку.

— Куди тим чотирьом! То були мої помилки. Оце ідеал жінки, яку можна кохати ціле життя.

Така була оцінка портретові, що мав не очі, а солодку безодню.

Будря мрійно зіткнув і спустив із ліжка ноги.

Галя заворушилася й крізь сон щось замурмотіла. Він кинув на неї ворожий погляд і почав тихо одягатись.

Не турбуючи дружини, пішов на посаду, хоч і рано ще було. Коли проходив двором, повз вікон двірника—двірничиха сказала своєму чоловікові:

— Кобель наш на службу вже подався!

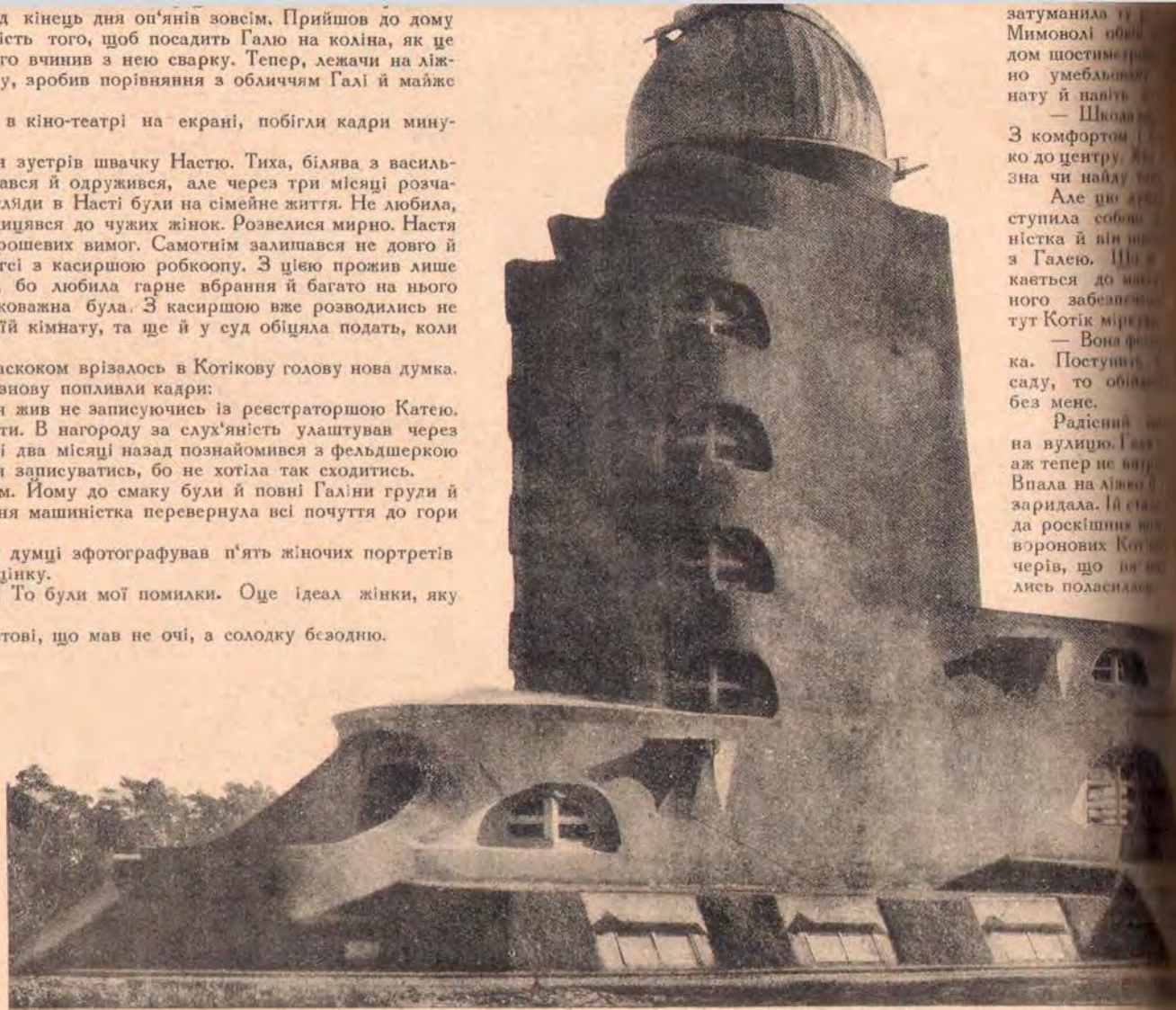
Вона так прозивала Будрю з того часу, як той одружився з четвертою жінкою.

Котік цього не чув. Не знав він і того, що й знайомі говорили за його спиною.

— Так не минуться Будрі ці іграшки з жінками. Залишиться він колись без штанів...

А він був певен, що йде в унісон із сучасними поглядами на сімейне життя і міркував про себе:

— Мені ж тільки 28 років. Я ж хочу жити!

Айнштайнова вежа

Айнштайнова вежа—це нова обсерваторія, збудована в Потсдамі в Німеччині, спеціально для найточніших астрофізичних спостережень, сполучених з Айнштайновою теорією умовності. Цікава, як зразок новітньої західної архітектури, вона цікава своїми удосконаленнями. В бані вежі не знаходиться, як в прежніх обсерваторіях, дослідник із телескопом. Його займає величезний оптично-механічний апарат, який, повертаючи механічно, можна навести на сонце або на яку вгледі зоряного неба. Подана на знімках монолітна вежа—тільки чехол для цілком ізольованої внутрішньої дерев'яної вежі, що охороняє її від найменшого струснення й змін температури. В дерев'яній вежі угорі два величезні дзеркала, приблизно в рєдині—укріплена надзвичайно велика лінза. Дзеркала ловлять світло й відбивають його крізь лінзу прямоовисно униз, де дзеркало направляє його під кутом в 45° в лабораторію, щоб там це світло надзвичайно точно виміряти спектральним і механічним способом. Лабораторія—глибоко під землею, бо страшенно ніжні точні апарати потрібують цілком рівної поверхні. Тому помешкання, де містяться ці апарати, цілком ізольовані і людина місяцями не переступає їхнього порогу. Всліді досліджень у невеликі дірки в стіні до сусіднього робочого помешкання передаються механічно на фотографічну стінку. Айнштайнову вежу збудував молодий німецький архітектор Еріх Мендельзон, вже відомий своїми працями по канській архітектурі.

Альф.

затуманила її. Мимоволі обійшов дом шостим етажом, але не умебльований, натуту й навіть...
— Шкода...
З комфортом... ко до центру... зна чи найду...
Але що... ступила собі... ністка й він... з Галею. Ш... кавється до... ного забезпеч... тут Котік мірку...
— Вона ф... ка. Поступит... саду, то обіця... без мене.
Радісний... на вулицю. Га... аж тепер не в... Впала на ліво... заридала. Ід... да розкішних... воронових Кот... черів, що в... лись поласна...

Людська знайшов квартиру швидко. Для самотніх і в великому місті це рідкість. Навіть і в газетах про це друкують.

Що для сімейного,—що для нього спеціально існує житлова криза. Приїхав на нове мешкання й узяв із Галею розлуку. В той же час ставний наступ залицяння на машиністку.

III

Машиністка мережива Люся спіткнулася в житті. Так таки взяла та вилася...

Він собі вдвох із старою матір'ю заробляв мереживом гроші й мріяв одружитися, а для цього треба було мати посаду, підводила очі й вона ходила на гулянку то до одного, то до іншого головної вулиці міста.

Вона поїхала із якимсь тишком, але рекомендувався відомим. У свято поїхали до міста в гайок, та вона обереглась. Типа—кокеткою злизала, а через два дні вона стала відчувати в собі ознаки того знайомства. Споважувалася була зробити крок від дверей лікарні попряму назад—побоялась. У неї вийшла із становища, але чогось не склалося. А тут їй на дворі трапилася пригода. Їхні сусіди з нового квартиранта Люсі вразу припали до неї кучері нового квартиранта, що настав час її справи. З під навісної перкалевої фіранки вона викала що-дня обстрілюючи Будрю підведеними руками той ішов на посаду вранці до дому. Але Котік бувий. Тоді були вжиті всі засоби. В усіх мешканців № 12 цілими днями вухах:

На заводі том Сеньку не помогало.

Вона повтала прикрість та була тенета, які б можна було винути на кучерявого...

Вона на радіощах, що він знайшов й маючи в собі певну у прихильності машиністки, ніяк не міг пройти місце на вулиці, де вона було написано великими літерами: „Нсва Евварія“, а на в'кні було кухля з пивом.

Відповідала Люся й дражила легеньким смішком.

Вона ожила й за майбутні наслідки знайомства з артистом не боялась. Прийшлося Будрі спішно шукати іншу квартиру. Але на цей раз вона не так легко попадалась. Котік у відчаю хапався за голову. Потім відчай змінився на велику радість. Виявилось, що машиністка має окрему кімнату. Він запропонував їй записатись, мав згоду й перейшов до неї жити. Згодом рубанок часу й нове кохання згадали в його житті ту геприємність.

IV

Тікали в минуле дні, оздоблені міським оживленням. Ранками з ними здоровались, а вечорами прощались довгими гудками високі заводські димарі.

Будря на цей раз побив рекорд власного сімейного життя. От уже цілих півроку живе він із бувшою машиністкою. Навіть знайомі дивувались і говорили між собою:

— Зуміла прикрутити до себе Котіка машиністка. Гляди ще й людина путня з нього вийде.

Не відомо чи довго б ще продовжувалося, чи ні, коли тут раптом трапилось велике лихо. Таке, що Будря його через свою легковажність і не чекав. У холодній плаксивий день вийшло те лихо з камери нарсуду й з'явилось до Котіка у вигляді друкованого шматка паперу...

... Першою позивала кассирша. В неї вже була дитина й з Будрі присудили 30% місячного утримання.

Повертався до дому з суду сумний й почував себе прибитою собакою. Роскішні кучері якось враз стали схожі на кінську гриву. Дома чекала велика буча. Не очі, а солодка безодня—бушували гнівом. Котік мовчав, бо почував себе винним. Будря продовжувалась цілий тиждець і тільки після великих його зусиль, що виявлялись у клятвах та доказок любови, трохи втихомирилась. Котік знову повеселішав і навіть на обличчі засковзалась колишня безтурботна усмішка. Та недовго.

... Другою позивала Галя. Тепер присудили тільки 20% з утримання.

Котік у той день не повертався й до дому. З суду понав просто до пивної, а звідти й сам не знав куди. Тільки на третій день спробував вер-

Новий кабінет Пуанкаре

Після безконечних демісій уряду Бріяна в Франції сформовано кабінет Пуанкаре. На нашому мал.— група міністрів. Нижче подаємо останніх міністрів. Ліворуч—Бріян, Лейке, Еріо Пуанкаре, Пенлеве, Барту

Зважила, що настав час
свої справи. З під на-
щепної перкалевої фіранки
нового вікна що-дня обстрі-
я вона Будрю підведеними
коли той йшов на посаду
ртався до дому. Але Котік
вдужий. Тоді були житті
ші засоби. В усіх мешкан-
анку № 12 цілими днями
о в вухах:

„На заводі том Сеньку
дал...“

це не помогло.

Але ж кувала прикрість та
увала тенета, які б можна
закинути на кучерявого
ощи.

Будря на радощах, що він
вільний й маючи в собі
вність у прихильности ма-
тінки, ніяк не міг пройти
те місце на вулиці, де
вприма було написано великими літерами: „Нсва Евварія“, а на в'кні
овано кухля з пивом.

Щея кожної пляшки все дуже розм'явав мізок, а в душу залазила
сть. Коли через дві години нарешті розлучився з восьмою пляшкою й
нову на вулицю, — весняний вечір уже купався в сивизні міського
в блідому сьйві електрики. Перехожі перед очима танцювали й хоті-
вувати. З великим аусил-
онавтався до будинку
Мелодія „Сеньку встре-
надто гармонувала з су-
станом Котікової душі й
щю потягло до відчиненого

Ванк, виробляючи в роті
внини, відкривав душу, а
уже ноги понесли не до
вмнати, а до квартири

Прокнився Будря й не пі-
де він опинився. В сусід-
внати шепочуться два жі-
голоси. Хотів підвестись,
важна важила не кілограми,
вну тону. Не витримає і зно-
на ліжку. Коли проснувся
всім, то над ним стояла
й шитро всміхалася. Будря

був, щоб ліжка разом з ним провалилась геть у прірву. В голові
вживати до купи подробиці вчорашнього дня. Доходив до шостої
вни, а далі все скучувалось у мішанку, з якої нічого яскравого й
вни витягти не можна було.

Дивився кудись на бік і тільки налагодився був устати, як до кімнати
шло дві жінки з Люсіною матір'ю. Будря прожогом схопився й забувши
та толстівку вискочив із квартири.

Повернувшись із служби, довідався, що Люся расплескала всім мешкан-
вору ніби він її давній жених. Щоб покінчити з цим усім, Будрі дове-
мати з дівчиною гостру розмову.

А на чьому ліжкові спали?

Новий кабінет Пуанкаре

Після безконечних демісій уряду
Бріяна в Франції сформовано ка-
бінет Пуанкаре. На нашому мал.—
група міністрів. Нижче подаємо
останніх міністрів. Ліворуч—Бріян,
Лейке, Ерію Пуанкаре, Пенлеве,
Барту

Міністри кабінету Пуанкаре

Ліворуч—Леон Пер'є—міністер колоній, Андре Тардьє—міністер громадських робіт,
Кюйє—мін. земельних справ, Андре Файєр—мін. праці, Бокановський—мін. торгу,
Альберт Сарро—мін. внутрішніх справ, Люї Марен—мін. пенсій.

сирші з пропозицією жити вкупі — не хоче, до Галі—теж. А тут ще й
з квартирі, де він у знайомих тимчасово
них родичка, чи що.

Будря побачив, що дійшов до самого нікуди й зціпивши зуби пішов
до Люсі.

Запропонував—одружитись з нею.

Люся зареготала й погодилась. Коли вони розмовляли в сусідній кім-
наті заплакала немовля. Той плач різонув Котіка по серцю. В голові пов-
стали страшні слова:

Доведеться вже й пестити... .

... Першою позивала ка-
сирша. В неї вже була дитина й
з Будрі присудили 30% місяч-
ного утримання.

Повертався до дому з суду
сумний й почував себе приби-
тою собакою. Роскішні кучері
якось враз стали схожі на кін-
ську гриву. Дома чекала велика
буча. Не очі, а солодка безод-
ня—бушували гнівом. Котік мов-
чав, бо почував себе винним.
Буря продовжувалась цілий тиж-
дець. і тільки після великих його
зусиль, що виявлялись у клятвах
та доказок любови, трохи втихо-
мирилась. Котік знову повесе-
лішав і навіть на обличчі за-
сковзалась колишня безтурботна
ушішка. Та недовго.

... Другою позивала Галя.
Тепер присудили тільки 20% з
утримання.

Котік у той день не повертався й до дому. З суду попав просто до
пивної, а звідти й сам не знав куди. Тільки на третій день спробував вер-
нутись до своєї машиністки, але та й на поріг не пустила. Котік зажурився.
Прийшлося у власному житті вжити рішучих заходів що до режиму еконо-
мії, бо на 50% утримання не дуже розженешся.

Але лихо, як ухопило Будрю на гачок, то так і не захотіло випустить.

Принесли ще одну повістку—
громадянка Людмила Кочетова
позиває на утримання дитини.

— Я випадково опинився
в її квартирі, а до того з нею й
знайомий не був. Та й як же це
може бути, щоб через півроку
народилась дитина, — виправду-
вався Котік, але суд не повірив,
бо свідки—жінки говорили про-
тиляжне.

Приголомошений із затума-
неними очима Будря вислухав
вирок — платить ще 20%.

Аж тепер Котік не витри-
має і навіть заплакав. Білосє
в мозкові:

— Що його робити?

Кинувся спочатку до ка-
оселився, попрохали. Приїхала до

СЕЛЯНЕ ЛІКУЮТЬСЯ

Нарис В. Річанського.

Невідомий широким пролетарським масам, зовсім близько від столиці України, 47 верстов від Харкова, міститься 1-й Український селянський санаторій.

Імперіалістична й громадянська війна, голод вивели з строю чимало селян—сухоти в кожному селі, в кожному хуторі, мало не в кожній хаті. Справу санаторного лікування, диспансеризації села радянська влада вважає за першорядну, насущну, невідкладну.

Коло воріт гурток хворих. Роспитують, роздивляються приїзджих городян. Чоловіки в кольорових куртках з червоною ламівкою—чисто ті французькі генерали. Жінки в коротких, у смужку, епідницях і в таких самих, як і чоловіки, куртках—це санаторна одежа, в якій ходять усі хворі.

В санаторії що-дня кіно й вистави. Режим—подібний до режиму ських санаторіїв.

До речі, про режим „Мертву годину“,—коли хворі мусять лежати в хомо, мусять спати,—ми бачали після обіду. На довгій алеї, повній липи, стоїть ряд залізних шезлонгів. Тут по обіді полягали хворі.

Тихо, ні слова... Тільки сестра з тою самою строгою міною обслуговує хворих.

Старі, ветхі будинки головного й толстовського (імени Л. Толстого) корпусів-санаторія, дахи іржаві, стелі „з протекцією“. Головний лікар нас по палатах. Чистенько, затишно... В амбулаторії спинялися

СЕЛЯНЕ ЛІКУЮТЬСЯ

Нарис В. Ріпчанського.

Невідомий широким пролетарським масам, зовсім близько від столиці України, 47 верстов від Харкова, міститься 1-й Український селянський санаторій.

Імперіалістична й громадянська війна, голод вивели з строю чимало селян—сухоти в кожнім селі, в кожнім хуторі, мало не в кожній хаті. Справу санаторного лікування, диспансеризації села радянська влада вважає за першорядну, насущну, невідкладну.

Коли воріт гурток хворих. Роспитують, роздивляються приїжджих городян. Чоловіки в кольорових куртках з червоною лямівкою—чиasto ті французькі генерали. Жінки в коротких, у смужку, спідницях і в таких самих, як і чоловіки, куртках—це санаторна одежа, в якій ходять усі хворі.

Починається розмова. В санаторій приймається хворих з районів Харківської округи, по двоє від району. Часто буває, що хворі й самі не знали, що в них сухоти. Черга по районах на місце в санаторії величезна—по шість місяців доводиться чекати.

Санаторієм вдоволені: можна відпочити, підгодуватися та підлікуватися. Ріакий дзвінок перервав нашу розмову. Час обідати. Розсипалися хворі, поспішають до своїх їдалень. Ідалень дві—в двох санаторних корпусах: один для хворих з відкритим процесом (з Коківськими паличками в харкотинні), другий—з закритим процесом (без паличок).

На довгій, накритим білою скатертиною, столі кухлі з польовими квітами. Стіл накрито з претензією на ресторанный стиль. Шпитальні доглядачки в білих халатах та косинках швидко розносять страву, коло столу сестра, що доглядає за їєю хворих. На обід борщ, друга порція з „добавкою“, що—дня—на третє—солонке.

Знайомимось з адміністрацією, лікарями. Ріпки—санаторій кол. Ліги боротьби з туберкульозом, зараз—селянський, на 60 ліжок. Лікують туберкульоз найновішими способами, повітряним і мішаним з душею на сонці.

В санаторії що-дня кіно й вистави. Режим—подібний до режиму інших сільських санаторіїв.

До речі, про режим. „Мертву годину“,—коли хворі мусять лежати в хомо, мусять спати,—ми бачили після обіду. На довгій алеї, повній липи, стоїть ряд заланих шезлонгів. Тут по обіді полягали хворі.

Тихо, ні слова... Тільки сестра з тою самою строгою міною інших хворих.

Старі, ветхі будинки головного й толстовського (імени Л. Толстого) корпусів—санаторія, дахи іржаві, стелі „з протекцією“. Головний лікар сидить по палатах. Чистенько, затишно... В амбулаторії спинився доктор, струється досягнення науки в справі боротьби з туберкульозом: тут лікування повітря в плевральну яму, вливання кальцію, вщиркування туберкулопсихотерапія... Єсть і лабораторія для дослідження харкотини, крові й сечі.

На соняшнім палаці той самий строгий режим. Під доглядом лікарів пече тіло „тебететиків“. Міряється температуру й лічиться пульс хворих, совяншої ванни й після неї—контроль найстрогий.

Час-від-часу звінок розбиває поетично-мрійний настрій. Знову хворих, зараз—на роботі. Цей нової методи лікування, градуірованої фізичної праці вживається тут дуже обережно. Пильно спостерігається кожного хворого протягом 3—4 тижнів, раз-у-раз лабораторні дослідження, і вже тоді рішення, чи може хворий працювати, чи буде йому корисна градуірована фізична праця.

Довго ходимо оглядаємо санаторій. Шумлять величезні, предковічні дерева, свідки колишнього поміщицького життя, тихо гоїдаються молоді сосони, понасаджували рядами нові хазяї. Сила стежок, затійливо переплетастиваються в таємничу далину, а там, далеко,—величний темний ріпчанський ліс.

Гарно!.. трудно підшукати краще місце для кліматичної станції лікування хворих на туберкульоз.

„Червоний куточок“ в санаторії

„Мертва година“ в санаторії

Татарська зато гірська

НА УЗГІР'ЯХ ЯЙЛИ.

БЕРЕГИ морські круті та високі, вся місцевість гориста та глиниувата, вся городами сполосована.

Чим же надто земля стремить в гору,—каміниста, рілля покраяна, чагарником заросла, там чабан віucci закутух худобу гонить.

На тих горах, пригорках земля скрізь скопана, переліт на дрібну грудочку розбита, а на тій землі буйно садять сади, виноградники.

Ряд городів—тютюн жовтий на горбах стелеться...

Сидять вігри понад берігом тютюнові пахощі, дріжать трішнідрі подорожнього...

На крутизнах та низинах мерехтять сади села...

* * *

На Дагом хмари повзуть, поливають Лай-Ля, а низом сонце з високого береги, зе-

НА УЗГІР'ЯХ ЯЙЛИ.

БЕРЕГИ морські круті та високі, вся місцевість гориста та глинивата, вся горами сполосована. І вже надто земля стремить в гору, — каміниста, річка покрявна, чагарником зароста, там чабан вівці і коні худобу гонить.

На тих горах, пригорках земля скрізь скопана, перекрита дрібною грудочку розбита, а на тій землі буино і садів, виноградники.

Горі городів — тютюну жовтий на горбах стелеться...

Високо висівають вітри понад берігом тютюнові пахощі, дріжать тріпотом парі подорожнього...

На крутизнах та низинах мерехтять дощові сльози...

* * *

Надто хмари повзуть, полином Дяй-Ля, а низом сонце з печиво береги, зерну в каміні...

Висока земля вогниста, парить ноги татарина, що пахощі в'язого на складає.

Молодий господар тютюну на купі складає, очима оком оглядає і шеле...

Високою гірською втомленою миттям біля водопадів і на узгір'ях шапку...

Сидять при вогні весело і чужини, а шапкери на вулиці і набив, тютюну на узгір'ях.

Високий, запашний тютюну уродив цього року, понад сотню пудів дещо має!

* * *

Високе припече сонце, тоді так пахне тютюном гірське село татарське, і кам'яні хатки жовтим листом сохлим закрічено...

Молодий татарин тютюну рве, до кошика складає...
Угорі — татарська селянка

Метушиться радісною метушнею гірське село татарське...

Хто не має тютюну, на виноградниках всією сім'єю працює...

Обережно, ніжно зривають зелені ягоди прозорі, напружені з янтарним відтінком, що так і пнуть спідністю — ось-ось бризкнуть кришталевим соком...

Діти ходять по вуку замурзані, мухи настираниво до лиця липнуть.

Втомленою радістю сяє спітніле чоло господаря, раз-у-раз над кущами виноградними схиляється.

... Ой шашла!.. ой сусла!.. До 15 гроїв на кущеві!.. Прибутку скільки!..

Підтикані татарки шойно мигтять пружними литками, заклопотаючись висмажують смагливими лицами, розмахуючи по кріпкім лісті червоном соком вифарбованими руками, сиваються з хати до льоху.

... Іскоревими струмками лється червоне вино в бочки...

* * *

Коли настає вечір, тоді так дзвінко брешить мандоліна на горі... Шумлять хвилі... Матері коров доють... Хлопчики на кручах в такт розгойдуються, протяжну, журливу мелодію виводять... Дівчата загаяють до хлівів... Кремезний господар під повіткою порветься.

З хати вийшов дід, сів на камінь, скрутив цигарку з тютюну св'язного, примружено затягся...

К. Г.

Нарис М. Лацуга.

...Через тоненькі дроти телефону ваша тривога передається до ближньої пожежної частини, де ввесь час, коло телефону, сидить чергова телефоністка.

Нервуючись, тремтячим голосом, поспішаючи, переказуєте ви своє лихо, але телефоністка спокійно перепитує адресу — вулицю та № будинка пише олівцем телефонограму і одночасно приводить у рух гасло тривоги.

По всій пожежній частині — в касарнях, ідальні, гаражі, читальні на башті та всюди, де тільки можуть бути вартові пожежники, розлягаються тривожні дзвінки.

Не встигли пролунати дзвінки, як пожежна машина вже на поготіві, шофер біля керма, топорники та трубники на місцях і брандмейстер стоїть коло ква-

тирки вікна, що з'єднує контору з гаражем, простягнувши дону руку до квартирки і тримаючи другою ручку від механізму, що автоматично відкриває ворота.

Грюкає квартирка. Телефоністка просуває кризь неї телефонограму і хутко повторює на словах адресу.

Коли й зачує іноді сурму, то лише на великій пожезі, де збереться кілька пожежних частин і штаб-сурмачі самі передають загальну команду.

Але на цьому авто, крім людей, ще багато різних приладів, потрібних для боротьби з пожежою. Є центробіжний сміттєвий насос, французька драбина, кілька штурмових драбин, що здонять пожежу, французьку, рятувальний апарат Геніга і багато іншого.

* * *

Зупиняється авто коло будинку, що охоплений пожегою, і враз добре вимуштрувані пожежники починають свою працю.

Згружують французьку драбину і чіпляють її до балкону або іншого виступу будинку, а штурмові драбини чекають на свою чергу. Один з пожежників біжить до водосточного крану, одбиває його і прикріплює пожежну кишку.

Команда — свиток брандмейстера — і топорники пішли по драбині вгору. За ними другі, що тягнуть штурмові драбини, щоб на випадок потреби додати французьку драбину.

Сильним струмком б'є вода туди, де вже починає висовувати свої довгі язички вогонь.

Починається вперта небезпечна боротьба з пожегою за врятування людей та майна.

...Ось як гадюки поповзли з п'ятого чи шостого поверху безконечні верьовки — поїладдя, що...

...будинку лише облившем
телефонограму і одночасно приводить у
рух гасло тривоги.

По всій пожежній частині — в
касярнях, ідальні, гаражі, читальні
на башті та всюди, де тільки
можуть бути вартіві-пожежники,
розлягаються тривожні дзвінки.

Не встигли пролунати дзвін-
ки, як пожежна машина вже на
поготові, шофер біля керма,
топорники та трубники на місцях
і брандмейстер стоїть коло ква-

тирки вікна, що з'єднує контору з гаражем, про-
стягнувши дону руку до квартирки і тримаючи другою
ручку від механізму, що автоматично відкриває
ворота.

Грюкає квартирка. Телефоністка просуває кризь
неї телефонограму і хутко повторює на словах
адресу.

Брандмейстер схоплює телефонограму, приводить
у рух механізм, стрибає на машину і авто хутко
виїздить через відімкнені ворота на вулицю.

Швидко мчить авто по сонних тихих вулицях,
час од часу дзвенить дзвоник. Мешканці будинку,
де счинилася пожежа, заспокойтесь.

Порятунок близько.

Пригадуєте, колись, ще хлопцем, ви, при перших
згуках пожежної тривоги, нераз ма-
будь бігли, щоб побачити проїзд
пожежної команди. Тоді було
на що подивитись...

Спереду вершник в блискучому
шоломі, що-духу мчить конем і
сурмить, щоб давали дорогу, а по-
заду довга валка при
світлі смолоскипів. Бли-
щать шоломи, храплять
чудові, вигодовані коні,
гремить і гуркотить по-
жежна валка.

Нема вже нині вер-
шника, що так прива-
блював дівчорі.

Нема й тих вигодс-
ваних буйних, як звірі
коней.

Іде один великий
червоний авто, і тільки
дзвонить у великий
дзвоник замість сирени.

Свердлівська пожежна частина. Фасад будинку.

* * *
Зупиняється авто коло будинку, що охоплений поже-
гою, і враз добре вимуштрувані пожежники починають
свою працю.

Згружують французьку драбину і чипляють її до
балкону або іншого виступу будинку, а штурман
драбини чекають на свою чергу. Один з пожеж-
ників біжить до водосточного крану, одбиває його
і прикріплює пожежну кишку.

Команда — свиток брандмейстера — і топорники
пішли по драбині вгору. За ними другі, що тримають
штурмові драбини, щоб на випадок потреби дотри-
мати французьку драбину.

Сильним струмком б'є вода туди, де вже пожежа
нає висовувати свої довгі язички вогонь.

Починається вперта небезпечна боротьба з вогнем
за врятування людей та майна.

...Ось як гадюки поповзли з п'ятого чи шостого
поверху безконечні верьовки — приладдя, що врятує
людей.

Поруч довгі мішки. Вкидають зверху у тваринні
мішок двоє пожежників врятовану людину і виводять
хутко суне кризь цей мішок униз.

А внизу, на вулиці, вже хвилюється та галає
людський натовп. На жаль щось „малп'ячого“ в
людська вдача, особливо підчас різних
вуличних катастроф та збіговиськ.

Наче кожен вважає за свій обов'язок
зупинитись та поцікавитись, що
трапилось. І поволі натовп зростає,
зростає... Що правда, де-хто з натовпу
знаходить тут таки собі роботу: аби
вже вабить влучна нагода „пограти
свої руки у чужих кишнях“.

І в цій метушні, серед галасу, гу-
киту каміння, огню та диму хутко
віддано працюють пожежники.

Дуже часто заважає їм працювати
цей натовп, що його даремно су-
кується відтиснути міліція. Вся увага
пожежників зосереджена на боротьбі з
стихією і не раз нечемне, „тепер
слово зірветься кризь щільно стисну-
ти зуби на адресу цікавих“.

Але цікаві не чують і під загрозою
потрапити під колеса або під ударми
що падають з будинку, ще бачать
тиснуться до місця пожежі..

Свердлівська пожежна частина, одна
з найстарших в Харкові. З її високої
башти далеко видно місто і вартівні

Ланів та пожежників біжить до водосточного крану, одбиває його та прикріплює пожежну кішку

пожежник протягом трьох годин варти пильно придивляється до краєвиду, що його варт було б подивитися й вам: дахів і серед них вузьенькі стрічки вулиць з людською шинєю.

Правда, ланів вартовому не видно, бо надто широко розносило місто, вкривши камінням та залізом чимало десятин.

Водить вартовий по вищці, придивляється, чи не помітить будь-якого гасла тривоги—диму або чогось подібного.

Проте, важко щось помітити в тій плутанині дахів, що розкидається перед його очима.

Вони мари диму з коминів будинків та з труб заводів і фабрик, закривають бліде, хворе міське небо.

Крім того, місто надто вже механізовано. Кожна фабрика завод та великі інституції мають у себе власні механічні ліфти, що тримають звязок з пожежними частинами. А для приватного мешканця завше знайдеться десь поблизу механічний апарат і тепер здебільшого викликається пожежні

І взагалі мало де в пожежних частинах залишилися зараз коні.

Механізація перемагає і стара казкова мальовничість залишається тільки в спогадах і дає шлях реальній залізній логіці машини.

Місто росте та шириться. Як гриби після дощу по вулицях виростають велетні будинки..

І це викликає потребу в дальшій механізації наших пожежних частин.

Зараз в гаражі Сverdлівської частини будується нову механічну драбину, що буде 35 метрів завдовжки і механічно розсуватиметься.

Після збудування цієї драбини можна буде обійтись без теперішньої французької драбини, що її доводиться дотачувати „штурмовками“, іноді на дуже значній та небезпечній височині.

Важка, небезпечна праця у пожежників, але ви-товмані добре ви-

жик протягом трьох годин варти пильно придивляється до краєвиду, що його варт було б подивитися й вам: дахів і серед них вузьенькі стрічки вулиць з людською шпешю.

Правда, ланів вартовому не видно, бо надто широко розкрито місто, вкривши камінням та залізом чимало десятин.

Вартовий по вищі, придивляється, чи не помітить десь гасла тривоги—диму або чогось подібного.

Проте, важко щось помітити в тій плутанині дахів, що зринається перед його очима.

Вартовий диму з коминів будинків та з труб заводів і вулиць, закривають біде, хворе міське небо.

Крім того, місто надто вже механізовано. Кожна фабрика завод та великі інституції мають у себе власні механічні апарати, що тримають звязок з пожежними частинами. А для приватного мешканця завше знайдеться десь поблизу телефонний апарат і тепер здебільшого викликається пожежник тільки по телефону.

У середині касарні—дуртуари пожежників. В них такий порядок чистота, що їх можна прирівняти до колишнього інституту „благородних девиц“. 12 годин вартує пожежник і в цей час він цілком підлягає суворій військовій дисципліні. Лягати спати для відпочинку може лише той, що готується на варту вартовому на

Звичайно, в час варту пожежників щодня можуть виникнути на пожежу, що вимагає важку небезпечну працю, що не завжди закінчується і безпечним кінцем, і смертними випадками. Але стільки людина звикає до умов варту, що та не вважає своїм обов'язком.

У Черкасах пожежна частина майже механізована зовсім. Тут є пара коней, але й тих ми застали неспікованими: їм не дуже велика потреба в них.

нову механічну драбину, що буде 35 метрів завдовжки і механічно розсуватиметься.

Після збудування цієї драбини можна буде обійти місто без теперішньої французької драбини, що її доводиться дотачувати „штурмовиками“, іноді на дуже значній та небезпечній височині.

Важка, небезпечна праця у пожежників, але витримані, добре вимуштровані—вони пильно чатують, завше готові прийти на допомогу міським мешканцям.

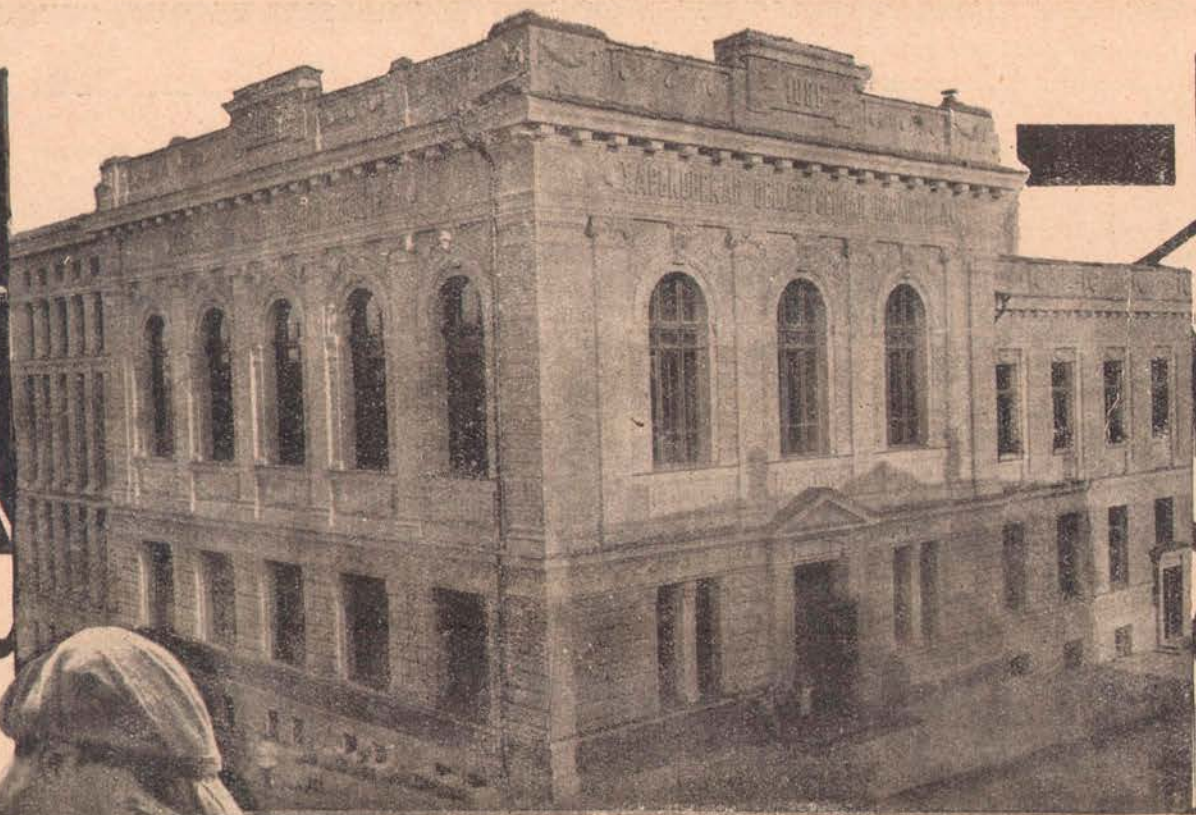

..Швидко мчить авто по сонних, тихих вулицях, час від часу дає дзвенить дзвоник, будить тривогу в серці горожанина..

...Зупиняється авто коло будинку, що охоплений пожежою, і враз добре вимуштровані пожежники починають свою працю..

..Команда—свисток брандмейстера—і топорники пішли по драбині вгору..

Ч
И
Т
А
Є
М
О

В
М
И
Ш
Є
С
Я

Нарис олівцем Г. Шнігерса

...ПОВЗ овалні столи, оточені живописом з людських постатей, промовляла синя сорочка із слідами фабричної копоти і стала коло перегородини, в нивши невеличку групу дожидальників...

Хвили через п'ять рукав синьої сорочки, в свою чергу, простягся до огородини перегородкою, і на столі прибавився ще один листок: „бажано взнати головних творців рефлексології в їхні номери“.

Співробітниця консультаційного відділу, побачивши незграбні літери нової заявки, запитала подавця листка:

— Ви, товаришу, вже читали що небудь з рефлексології?

— Ні, я тільки чув про де-які її досягнення від лектора інституту ширення родознавства... А тепер ось хотілося б докладніше взнати цю науку, пояснив окремий наука парубок в синій сорочці.

— Добре... Почекайте кілька хвилин: ми підшукаємо для вас популярної рефлексології...

І підшукують. Одному треба літературу про Бєсеніна за останні місяці. Другому цікавить список газетно-журнальних статей про партійну опозицію. Третьому треба знати назви періодичних видань, де пишеться про бетон; четвертому треба знати певної книги, „пропущеної“ в звичайнім алфавітнім каталозі; п'яте б'ється, шукає „сенсу життя“, тоді як шосте хоче розв'язати менш складне питання—як вписати комсомолу... Де-хто приходить сюди, до консультаційного відділу Харківської Центральної Бібліотеки, щоб знати, як позбутися боєсти прилюдних ораторських виступів, як вилічитись від нещасного „фатального“ кохання...

І кожне знаходить тут потрібні йому справки, вказівки, поради, спочуття.

Угорі — громадська бібліотека ім. Короленка в Харкові. Протягом кількох десятків років в цьому будинку існує бібліотека найбагатіша, можливо, на всю Україну найціннішими книжками усіх галузей науки. Здобула собі освіту тут, виховання не одна тисяча юнацьких сил

Нижче — хлопчисько захопився книжкою. Близу — читальня читальня дитячого відділу громадської бібліотеки.

... ПОВЗ овальні столи, оточені живописом з людських постатей, привітливо синя сорочка із слідами фабричної копоти і стала коло перегородки, нивши невеличку групу дожидальників...

Хвили через п'ять рукав синької сорочки, в свою чергу, простягся до перегородкою, і на столі прибавився ще один листок: „бажано взяти головних творів рефлексології в їхні номери“.

Співробітниця консультаційного відділу, побачивши незграбні літери нової заявки, запитала подавця листка:

— Ви, товаришу, вже читали що небудь з рефлексології?

— Ні, я тільки чув про де-які її досягнення від лектора інституту ширшого родознавства... А тепер ось хотілося б докладніше взяти цю науку, пояснені науки парубок в синій сорочці.

— Добре... Почекайте кілька хвилин: ми підшукаємо для вас популярної рефлексології...

І підшукують. Одному треба літературу про Єсеніна за останні місяці. Другому цікавить список газетно-журнальних статей про партійну опозицію. Третьому треба знати назви періодичних видаць, де пишеться про бетон; четвертому треба певної книги, „пропущеної“ в звичайнім алфавітнім каталозі; п'яте б'ється, шукає „сенсу життя“, тоді як шосте хоче розв'язати менш складне питання — як ввійти в комсомолу... Де-хто приходить сюди, до консультаційного відділу Харківської Центральної бібліотеки, щоб знати, як позбутися боєсти прилюдних ораторських виступів, як вилічитись від нещасного „фатального“ кохання...

І кожне знаходить тут потрібні йому справки, вказівки, поради, спочуття. Справа „книжного характеру“ розв'язуються тут же за поміччю предметного каталогу.

Каталог цей заведено останніми роками. Скласти його була пекельна і марудна робота. Зате тепер досить переглянути відповідні картки, щоб за якісь пів-години вибрати потрібні бібліотечні номери мало не сотні друкованих джерел якого хоч питання науки, мистецтва, суспільного життя...

Питання „особистого характеру“, між якими частенько бувають цілком інтимні, не лишаються без відповіді, бо в консультації працюють люди — фанатики свого діла, за всяку ціну постаряться дати — писану чи усну відповідь на запит.

Та не тільки в консультаційнім відділі робиться усе, щоб задовольнити клієнтів, робиться в усіх відділах громадської бібліотеки, часом навіть з зайвою „церемонністю“ (і „нецеремонністю“ клієнтів)...

От, наприклад, частина помешкання з овальними столами, про які згадано на попередньому нарисі. За столами цими сидять абоненти і перегортають алфавітні каталоги, прикладні до столів. Де-кому не вистачає терпіння вибрати з каталогу десяток номерів потрібних йому книг (треба виписати не дві книги, які видаються що-разу, а далеко більше, бо багато книг може бути в цей час „на руках“). Тому що п'ять хвилин який небудь терплячий абонент схоплюється зза столу й йде до перегородки, звідки видаються книги до дому.

— Дайте, будь ласка, подивитися оті книжки, що лежать от там... Може я щось виберу...

— А чому не по списку? — цікавляться за перегородкою.

— Оливець на службі забув, а пер у вас не вистачає...

Абонентові не перечать: з довгого досвіду знають бо, що коли такій людині потрібні книжки, понуєш бібліотечний оливець, він усе одно знайде якусь іншу витівку, щоб не пошкодити списку...

— Тут нічого підходящого немає, — повертає абонент купу поданих йому для вибору книг. — Дайте, спасибі вам, оті, що ліворуч...

Дають. Через дві-три хвилини знову:

— І тут нічого немає цікавого. Чи не можна б подивитися тої, що за вами шукають?..

Можна, звичайно. Завжди можна числити на чемність тендитної дівчини, що кілька сотні разів що-дня піднімати й перекладати з місця на місце важкі купи книг, що лежать на дом, і періодичних видаць.

* * *

Може читачі чекають від мене опису діяльності столичної бібліотеки...

Марна річ, бо на двох сторінках, що віділила мені редакція, описати її не можна. На двох сторінках не опишеш того, що міститься в 7-ми поверхах бібліотеки ім. Короленка: 350.000 томів книг, численних автографів знаменитих людей, цінних рукописів. Не можна сказати про зацікавлення наукових організацій Венеції, Нью-Йорка, Австралії, Італії...

країні культурно-освітньою діяльністю нашої бібліотеки, що регулярним листуванням їх з Харківською громадською бібліотекою перекажеш характерних рис діяльності нашого закладу. На це ти пишеш монографію.

Твоя монографія вже готується. Вона вийде до сорокалітнього ювілею бібліотеки, що буде через пів-року.

Твоя робота об'являється кількома штрихами.

На нашому засіданні літературного гуртка проведено одного із співробітників гуртка. Учасники—діти і підлітки від 10 до 15 років. Ні шум аероплану вгорі, ні свистачиків не можуть одтягти уваги дітей від доповідача хлопця років 13-ти, який говорить з захопленням, жестикулюючи. Він читав повість Муйжеля „До нового життя“. Підкреслюючи Боріну—героя оповідання за матір'ю, доповідач полишає Боріну характер взагалі і про інших героїв оповідання не згадує.

Хто хоче доповнити те, що сказав доповідач, питає слухачів керівник гуртка.

Слухачів—скільки вгодно. Одні гадають, що підкреслити важливість того, як Боря йде до роботи і... полюбив трусики; інші звертають увагу на рису, що імпонує героїстичним героям оповідання—на правила „один за всіх і всі за

одного“. Ну, а ти, Марусенько, що скажеш?—керівник висловиться одну з мов слухачок.

Висповіданого питання дівчинка червонолиця вона зовсім не від того, щоб висловити свого гадку.

Говориши, промовці забули про Кольку, якого заявляє Маруся, а про Кольку ти не скажати, бо він—Борін приятель... Хто хоче вчитися й шанувати свого приятеля ти він учений..

Колька все сміється, він—придуркуватий хтось із слухачів.

Твоя репліка повстає підліток Таня. Таня швидко пояснює:

Колька зовсім не придуркуватий. Він сміється тим, що добрий. Він не хоче заглушити свою образу від невдалого життя...

Запросимо учасників літературно-критичного засідання, що покидаємо наше засідання, й підемо туди, де видають дітям книги до дому. Тут ми знайдемо абонентів і персоналу, що обслуговує їх, серед таблиць, діаграм

і відчитів про роботу дитячого відділу, ми побачимо купу листків з „рецензіями“ школярів I-ї ступені на прочитані книги.

Ось, наприклад, „рецензія“ Аліка Проскурніна на книжку Рубакіна „На пловучій кризі“: „Мне нравится особенно гл. 5-а „На волосок от смерти“ пише 5-ти літній рецензент, „потому что там говорится об опасностях, а это интересно. Потом мне очень хотелось бы покататься на „каяхках“, так хорошо это описано“.

Не менш цікавий, правда, з іншого погляду, і такий документ, що надійшов до адміністрації дитячого відділу: „Коли видаватимете товсті книги, одяв писатиму з великими подробицями і радо, а коли тонкі, то писатиму в кількох словах і без охоти.—Сомів“.

Багато цінних документів, що відбивають духовно-емоціональне життя людей дитячого віку, чекає в цій кімнаті наукового дослідження і обробки силами хоч би самого Харківського психо-неврологічного інституту.

* * *

... Люде і книги.

Про книги сказав Герцен, що вони „заповіт одного покоління другому“ Неточно. Очевидно, „Іскандер“ не міг в той час оцінити в повній мірі ролю книги в житті людства.

Доживи він до теперішнього часу, до часу, коли рухомий фонд столичної бібліотеки не в силі задовольнити потреби своїх читачів фабрично-заводських підприємств, домівкомун, військових частин і різноманітних установ Харкова й передмість його; коли в читальну залу цієї бібліотеки щодня тягнеться з близьких і далеких вулиць і з окраїн столиці 500-700, а то 900 душ читачів—студентів і робітників, червоноармійців і робітниць, висококвалітованих фахівців і малописьмених кур'єрів та двірників;—доживи Герцен до наших днів, коли одна частина наших книг виконує своє звичайне завдання художньо-літературного виховання на рідних мас, а друга—почина виконувати бойове завдання доби—аробити з людей від рала піонерів та організаторів нової небувалої в історії культури розкритої людскости,—Герцен, напевно, міг би вигукати з нами:

— Книги—це підпора могутности!

Книжкові полиці

несподіваного питання дівчинка чер-
ла, вона зовсім не від того, щоб ви-
свою гадку.

Говарити, промовці забули про Коль-
шито заявляє Маруся, а про Кольку
сказати, бо він—Борін приятель...
коче вчитися й шанув свого приятеля
що він учений..

Колька все сміється, він — придурку-
товоре хтось із слухачів.

Вини цієї репліки повстав підліток Таня.
авторитетно пояснює:

Колька зовсім не придурковатий. Він сміється тим, що добрий. Він
зім заглушити свою образу від невдалого життя...

Винирсимо учасників літературно-критичного засідання, що покидаємо
засідання, й підемо туди, де видають дітям книги до дому. Тут
авних абонентів і персоналу, що обслуговує їх, серед таблиць, діаграм

Книжкові полиці

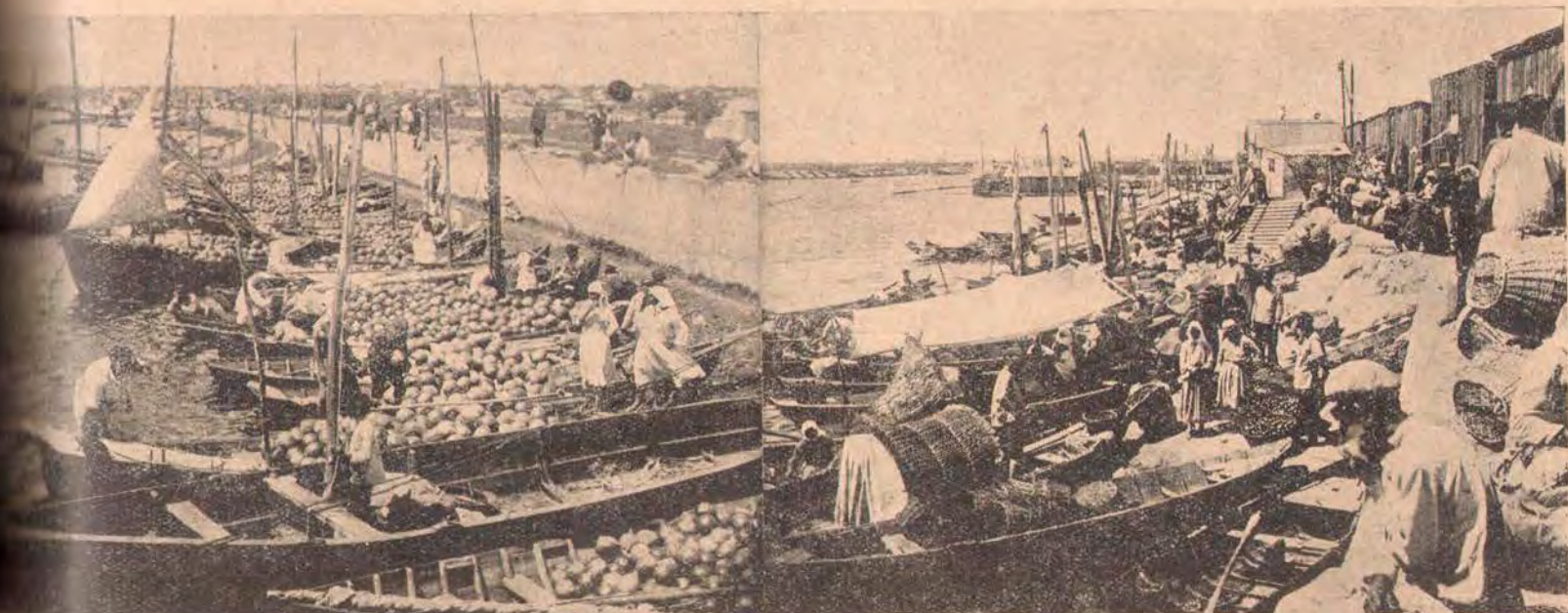
вдання доби—зробити з людей від рала піонерів та організаторів нової
небувалої в історії культури розквітою людскости,—Герцен, напевно, міг
би вигукати з нами:

— Книги—це підпора могутності!

чів фабрично-заводських підприємств, домів-
комун, військових частин і різноманітних
установ Харкова й передмість його; коли в
читальну залу цієї бібліотеки щодня тягнеться
з близьких і далеких вулиць і з окраїн сто-
лиці 500-700, а то 900 душ читачів—студентів
і робітників, червоноармійців і робітниць,
висококвалікованих фахівців і малописьмен-
них кур'єрів та двірників;—доживи Герцен
до наших днів, коли одна частина наших
книг виконує своє звичайне завдання ху-
дожньо-літературного виховання на р о д н і х
мас, а друга—почина виконувати бойове за-

„Зелений базар“

фот. Рапопорта

Херсон Баржі—Дніпром підвозять кавуни, дині, та садовину, що тут же на місці розкуповується

Відома, чи є ще на Україні таке місто з усіх боків
дими, та динями закидане, як Херсон?..

Водяні родючих берегів Дніпра рясно баштани, й сади
вися...

Вони ж настає осінь, тоді стрімкий Дніпро несе баржі
виною, городиною переповнені.

Оживають базарі херсонські, зелені базари, кавунами,
динями, загружені.

Забивають дух пахощі яблук, грушок, слив...

З важкими переповненими кошиками вертаються госпо-
дарки з базару...

ФІЗКУЛЬТУРА

ТА СПОРТ

В Криму на відпочинку

Море лагідно-ліниво плещеться об прибережжя каміння. І коли сонце піднімається все вище й вище, встигнувши зігріти охололий за ніч пляж і розніжити пахучі кедрі й сосни, починається життя в будинку відпочинку.

Немов у Червоної армії, весь день по розпису. О 8-й годині перше легке снідання й чай. Всі, кому можна користатися з сонця й води, спішають на пляж.

„Новичкам“, що приїхали учора, лікар дає надзвичайні поради: „прикривайте від сонця голову“, „не лежить довго нерухомо, бо попечетесь“, „у воді довго не сидіть“.

До 10-ї години ранку на пляжі повно.

Бронзові, запалені сонцем, посвіжілі, обличчя—зразу показують, хто пробує тут 2-3 тижні. Блідим, в'ялим тілом визначають „новички“. Вибравши вигідне містечко, розстеливши на камінні простиратло, полягали „сонячники“. „Шах королеві!“—чути чийсь рішучий голос. Це завзяті шахісти привнесли з собою шахи й грають на пляжі. „Ну, й вода!—тепла, тепла“... захоплено вигукує новичок, хаюпаючись у воді. Повсюдні кримські фотографи, як тут були, гуртують „малювничі групи“ і клацають апаратом.

„Бом, бом, бом... бом“—нагадує давнє, що час снідати. Порожнє пляж.

По сніданні—хто в крокет, хто в шахи грає, хто читає. По обіді „мертва година“. Цілковита тиша, цілковита нерухомість тіла й думки—цілковитий відпочинок. А коли

ному розумінні наша команда досягла великих успіхів, вигравши всі матчі: в Лайпцігу 5:2, в Хемніці 7:2, в Берліні, при 25.000 глядачів, 10:1, в Штутгарті 9:1, у Фюрті на Найн. 7:1 і в Кельні 12:2.

Перший виступ легких атлетів СРСР в Парижі.

Досі за кордон їздили тільки радянські футболісти, боксери й важкі атлети. Тепер попробували свої сили й наші легко-атлети.

Проба вийшла більш, ніж вдала. 10 перших і 7 другорядних місць—от наслідки цієї подорожі.

Киянин Підгаєцький зайняв перші місця в бігу на 100 метрів—11,4 сек., і 400 метрів—52,2 сек.; Брандт—з місцем 3 хв. 42 сек.; Никифоров—перше місце вздовж з розгону—6 хв. 38 сек.; Тьомин в диску—11 метрів; тифлісець Дячків вгору з розгону 165 снт., Шумілов—виграла жіночий біг на 60 і 250 м. і разом із Шуміловим стрибок вгору 140 снт.

сонце схиляється вже за величній Ай-Петрі, коли денну спеку заступає свіжий подих вітру з моря,—веселий гамір стоїть на спортплощі. Сьогодні день серйозний. Матч у городки. Зборна проти команди будинку відпочинку ВРНГ. Зручний удар палкою—і яка небудь фігура—„пушка“, „ковбаса“ то-що вибита з міста. „Не рахувється“—гукають ті, що програють, „він ліве око примружив, як бив!“ Голосний регіт—відповідь на жарт. Чути давів до вечері. А потім—спати, щоб, прокинувшись завтра, знову користатись з сонця, повітря, гір, моря й сосен...

Так пролине відпущок.

А тоді понесе потяг здорового, відпочилого. З новою енергією, з більшою ініціативою за роботу!

Успіхи Радянських Футболістів в Німеччині.

Збірну футбольну команду СРСР, що виїздила до Німеччини, робітничі організації скрізь вітали по-братерськи. В техніч-

ному розумінні наша команда досягла великих успіхів, вигравши всі матчі: в Лайпцігу 5:2, в Хемніці 7:2, в Дені, при 25.000 глядачів, 10:1, в Штутгарті 9:1, у Фурті на Найн. 7:1 і в Кельні 12:2.

Перший виступ легких атлетів СРСР в Парижі.

Досі за кордон їздили тільки радянські футболісти, боксери й важкі атлети. Тепер попробували свої сили наші легкоатлети.

Проба вийшла більш, ніж вдала. 10 перших і 22 місця—от наслідки цієї подорожі.

Киянин Підгаєцький зайняв перші місця в бігу на 100 метрів—11,4 сек., і 400 метрів—52,2 сек.; Брандт—з місцем 3 хв. 42 сек.; Никифоров—в бігу вздовж з розгону—6 хв. 38 сек.; Тьомин в диску 25 м. тифлісець Дячків вгору з розгону 165 снт., Шаповалова виграла жіночий біг на 60 і 250 м. і разом із Шуваловою стрибок вгору 140 снт.

Другі місця зайняли на 1500 м. Бранд 4 хв. 20 сек. і на 3000—сібіряк Максунів 9 хв. 25 сек.

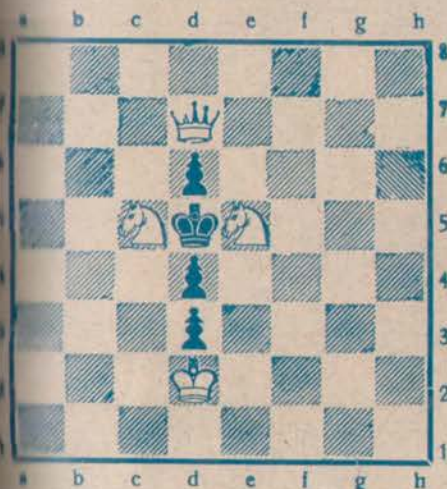
С. Павлів

ШАХИ ТА ШАШКИ

За редакцією І. Л. ЯНУШПОЛЬСЬКОГО.

Задача № 34. Л. Шота

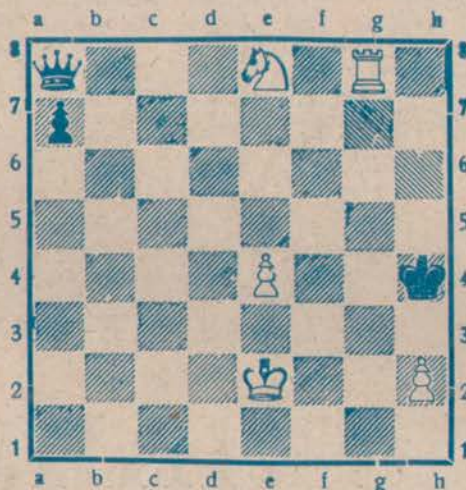

Білі—Кр d2 Фd7 Кc5, e5 (4)

Чорні—Кр d5 п. d3, d4, d6 (4)

Мат за 2 ходи.

Етюд № 10. В. і М. Платових

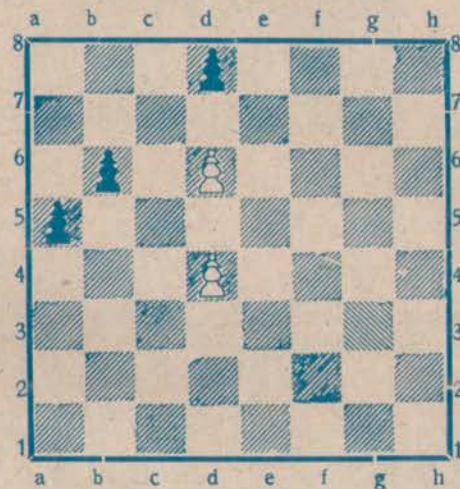

Білі—Кр e2 Тg8 Ке8 п. e4, h2 (5)

Чорні—Кр h4 Фа8 п. a7 (3)

Білі виграють.

Етюд № 28. І. А. Корякіна

Білі—Ш d4, d6, (2)

Чорні—Ш a5, b6, d8, (3)

Білі виграють

Партія № 48.

Гамбит ферзевих пішаків.

Відіграна на міжнародньому турнірі у Земмерінгу 1926 р.

М. Видмар, Південно-Славія. Чорні—К. Трейбал, Чехо-Словаччина

d2—d4	К g8—f6	22.	Т g1—g4	Ф h5—h3
c2—c4	e7—e6	23.	Т a1—g1	h6—h5
К g1—f3	d7—d5	24.	Т g4—g3	Ф h3—h4
С c1—g5	h7—h6	25.	Ф e2—e3 ¹⁾	c7—c5
С g5 : f6	Ф d8 : f6	26.	d4 : c5	Т a7—c7
К b1—c3	d5 : c4	27.	f3—f4	С e7—f8
e2—e3 ¹⁾	a7—a6	28.	Т g3—h3	Ф h4—d8
С f1 : e4	b7—b5	29.	С d3—e4	К b8—c6
С c4—d3	С c8—b7	30.	Т g1—c1	Т c7—e8
0—0	С b7 : f3	31.	С e4 : c6+	Т c8 : c6
g2 : f3	К b8—d7	32.	Ф e3—e4	Ф d8—d5 ⁵⁾
a2—a4!	Ф f6—g5+	33.	Ф e4 : d5	e6—d5
Кр g1—h1	b5—b4	34.	Т g3—d3	С f8—h6

Партія № 49.

Відунська.

Відіграна на міжнародньому турнірі у Будапешті 1926 р.

Білі—Г. Нагі,—Угорщина.

Чорні—Е. Грюнфельд,—Австрія.

1.	e2—e4	К g8—f6	20.	f2—f3	Т d8—d7
2.	К b1—c3	e7—e5 ¹⁾	21.	Кр g1—f2	Т a8—d8
3.	С f1—c4	К b8—c6	22.	С c4—d3	С h3—e6
4.	d2—d3	С f8—c5	23.	Кр f2—e2	К g6—f8
5.	С c1—g5	h7—h6	24.	К d2—f1	Т d7—d6
6.	С g5 : f6 ²⁾	Ф d8 : f6	25.	К f1—e3	К f8—d7
7.	Ф d1—f3 ³⁾	Ф f6 : f3	26.	g3—g4	К d7—e5
8.	К g1 : f3	С c5—b4	27.	Т b1—a1	Кр e7—f8
9.	0—0	С b4 : c3	28.	h2—h4	С e6—c8
10.	b2 : c3	d7—d6	29.	g4—g5	h6 : g5
11.	Т a1—b1	К c6—e7	30.	h4 : g5	К c5—e6
12.	d3—d4	К e7—g6	31.	К e3—c4	К e6—f4+
13.	d4 : e5	d6 : e5	32.	Кр e2—e3	Т d6—d7

Партія № 48.

Гамбит ферзевих пішаків.

Відіграна на міжнародньому турнірі у Земмерінгу 1926 р.

М. Видмар, Південно-Славія. Чорні—К. Treybal, Чехо-Словаччина

d2—d4	К g8—f6	22.	Т g1—g4	Ф h5—h3
c2—c4	e7—e6	23.	Т a1—g1	h6—h5
К g1—f3	d7—d5	24.	Т g4—g3	Ф h3—h4
С c1—g5	h7—h6	25.	Ф e2—e3 ¹⁾	c7—c5
С g5 : f6	Ф d8 : f6	26.	d4 : c5	Т a7—c7
К b1—c3	d5 : c4	27.	f3—f4	С e7—f8
e2—e3 ¹⁾	a7—a6	28.	Т g3—h3	Ф h4—d8
С f1 : c4	b7—b5	29.	С d3—e4	К b8—c6
С c4—d3	С c8—b7	30.	Т g1—c1	Т c7—c8
0—0	С b7 : f3	31.	С e4 : c6+	Т c8 : c6
g2 : f3	К b8—d7	32.	Ф e3—e4	Ф d8—d5 ²⁾
a2—a4!	Ф f6—g5+	33.	Ф e4 : d5	e6—d5
Кр g1—h1	b5—b4	34.	Т g3—d3	С f8—h6
К c3—e4	Ф g5—h5 ³⁾	35.	Т d3 : d5	С h6 : f4
Т f1—g1	g7—g6	36.	Т c1—c4	g6—g5
Ф d1—e2	Ф h5—a5	37.	h2—h4!	Т c6—e6
К e4—d2!	Т a8—a7	38.	c5—c6	0—0
К d2—b3	Ф a5—d5	39.	c6—c7	Т e6—e8
a4—a5!	К d7—b8 ⁴⁾	40.	h4 : g5	С f4 : g5
e3—e4	Ф d5—h5	41.	К b3—d4!	f7—f6
e4—e5	С f8—e7	42.	Т e5—e6	Чорні здалися.

1) Цей хід краще ніж e3—e4, поле e4 зараз вільне для легких фішаків.

2) Чорні остаються ферзем на 5-ой лінії очікуючи можливості зіграти h6, але білі не допускають цього.

3) На 19. Ф d5 : b3? білі виграють 20. С d3—c4.

4) Подвійна угроза : d4—d5, f2—f4 і Т g3—h3, чорні примушени віддати пішака.

5) Граючи 32... Ф d8—c8 чорні затянули б партію, але ендшпіль (в партії) усе равно програвий, бо втрачається другий пішак.

Партія № 49.

Відунська.

Відіграна на міжнародньому турнірі у Будапешті 1926 р.

Білі—Г. Нагі,—Угорщина.

Чорні—Е. Грюнфельд,—Австрія.

1.	e2—e4	К g8—f6	20.	f2—f3	Т d8—d7
2.	К b1—c3	e7—e5 ¹⁾	21.	Кр g1—f2	Т a8—d8
3.	С f1—c4	К b8—c6	22.	С c4—d3	С h3—e6
4.	d2—d3	С f8—c5	23.	Кр f2—e2	К g6—f8
5.	С c1—g5	h7—h6	24.	К d2—f1	Т d7—d6
6.	С g5 : f6 ²⁾	Ф d8 : f6	25.	К f1—e3	К f8—d7
7.	Ф d1—f3 ³⁾	Ф f6 : f3	26.	g3—g4	К d7—e5
8.	К g1 : f3	С c5—b4	27.	Т b1—a1	Кр e7—f8
9.	0—0	С b4 : c3	28.	h2—h4	С e6—c8
10.	b2 : c3	d7—d6	29.	g4—g5	h6 : g5
11.	Т a1—b1	К c6—e7	30.	h4 : g5	К c5—e6
12.	d3—d4	К e7—g6	31.	К e3—c4	К e6—f4+
13.	d4 : e5	d6 : e5	32.	Кр e2—e3	Т d6—d7
14.	Т b1—b5	f7—f6	33.	Т d1—h1	Кр f8—f7
15.	Т b5—b1	c7—c6	34.	g5 : f6	Кр f7 : f6 ⁴⁾
16.	a2—a4	b7—b6	35.	Т a1—g1 ⁵⁾	К f4 : d3 ⁶⁾
17.	К f3—d2	Кр e8—e7	36.	Т h1—h5 ⁷⁾	b6—b5 ⁸⁾
18.	g2—g3	С c8—h3	37.	Т h5—f5+	Кр f6—e7
19.	Т f1—d1	Т h8—d8	38.	Т g1 : g7+	Кр e7—e8

Нічия.

1) Не можна грати 2... d7—d5 з-за 3. e4 : d5 К f6 : d5 4. С f1—c4 К d5—b6. 5. С c4—b3 c7—c5 6. d2—d3 К b8—c6 7. Ф d8—h5 і т. д.

2) Тут обично грають 6. С g5—h4. Після 6... d7—d6 7. К c3—d5 g7—g5 8. С h4—g3 К f6 : d5 9. С c4 : d5 К c6—e7 10. С d5—b3 К e7—g6 11. К g1—e2 Ф d8—f6 (партія Боголюбов-Рубінштейн, Москва 1925 р.) обе партії стоять рівно.

3) Чорні примушени міняти ферзей.

4) Цікавою ловушкою був-би хід 34... К f4 : d3 35. f : g і 36. К e5+.

5) Початок цікавої комбінації, але краще було-б 35. К c4—b2.

6) Чорним краще було-б пожертвувати якістю, за що вони одержують 2 пішака і атаку.

7) Блискучий, проблематичний хід.

8) Хід, що спасає партію.

ХРОНІКА.

У Ганновері (Німеччина) закінчився невеликий міжнародній турнір. Переміг зняв Німцович, що виграв 6+1/2 з 7,2—Рубінштейн+6.

У Братиславі (Чехо-Словаччина) 9 серпня почався міжнародній турнір, де взяли участь Тартаковер (Паріж), Колле (Бельгія), Костіч і Асталош (Словаччина), Кмох і Міллер (Австрія), Прокош, Вальтер, Ходера (Словаччина), Маттисон (Латвія), Штерк (Угорщина) і Д-р Баллоф (Угорщина).

Гроссмейстер Капабланка дав у Чикаго 3 сеанса одночасової гри з виключним успіхом +75—0=3.

Д-р Эм. Ласкер у сеансах одночасової гри в Америці з 232 партій виграв 197,28 зіграв в нічию і лише 7 партій програв.

Маєстро Земіш по розних містах Німеччини дав 26 сеансів одночасової гри, не дивлячись на дошки. Наслідок +232—24=44.

ЖУРНАЛ

ВСЕСВІТ

ЗА РЕДАКЦІЄЮ

Е. КАСЯНЕНКА та О. ШУМСЬКОГО

ПЕРЕДПЛАЧУЙТЕ!

ВСЕСВІТ — єдиний на Україні найкращий універсальний художній ілюстрований двотижневик. В кожному номері **Всесвіт** освітлює в нарисах та ілюстраціях життя всієї України, СРСР та закордону. Освітлюється і політичні події у всьому світі і на Україні, мистецькі новини (театр, кіно, образотворче мистецтво, літературне життя та інш.), винаходи, новини науки та техніки, спорт та інш. В кожному номері **Всесвіта** понад 60 ілюстрацій, ілюстровані нариси, оповідання та вірші видатніших наших письменників і поетів і переклади з чужоземних письменників. Кольорова художня обкладинка на три фарби кращих художників України.

ВСЕСВІТ має власних фото-кореспондентів у Парижі, Берліні, Празі, Відні, Нью-Йорку, Вінніпегу (Канада), Лондоні, Токіо та інших містах

ЖУРНАЛ ВИХОДИТЬ РЕГУЛЯРНО

ВСЕСВІТ — єдиний на Україні найкращий універсальний художній ілюстрований двотижневик. В кожному номері **Всесвіт** освітлює в нарисах та ілюстраціях життя всієї України, СРСР та закордону.

Освітлюється і політичні події у всьому світі і на **Україні**, мистецькі новини (театр, кіно, образотворче мистецтво, літературне життя та інш.), винаходи, новини науки та техніки, спорт та інш. В кожному номері **Всесвіта** понад 60 ілюстрацій, ілюстровані нариси, оповідання та вірші видатніших наших письменників і поетів і переклади з чужоземних письменників. Кольорова художня обкладинка на три фарби краших художників України.

ВСЕСВІТ має власних фото-коресподентів у Парижі, Берліні, Празі, Відні, Нью-Йорку, Вінніпегу (Канада), Лондоні, Токіо та інших містах

**ЖУРНАЛ ВИХОДИТЬ РЕГУЛЯРНО
ПЕРШОГО Й П'ЯТНАЦЯТОГО
ЧИСЛА КОЖНОГО МІСЯЦЯ**

Ціна—20 коп., на місяць 40 коп., до кінця року
1 крб. 60 коп. Можна передплач. за весь 1926 рік

Передплату приймається у **ХАРКОВІ**, вул. К. Лібкнехта, № 11, контора видавництва „Вісти ВУЦВК'у“ та по всіх філіях газ. „Вісти“

У видавництві залишилася обмежена кількість комплектів журналу **Всесвіт** за 1925 рік. Набувати можна з Харкова з головної контори видавництва. Ціна за комплект 4 карб. Висилається негайно. Пересилка за рахунок видавництва.